

Fra: Anette Flynn Opland <anette.flynn.opland@gmail.com>

Sendt: 26.02.2022 19:49:42

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Emne: Forslag til presisering av punkt 4.1.1 i Høringsnotat - Forslag til rettskrivningsendringer i bokmål og nynorsk februar 2022

Viser til "Høringsnotat - Forslag til rettskrivningsendringer i bokmål og nynorsk februar 2022", punkt 4.1.1, angående "Pronomenet hen".

Jeg er veldig begeistret for forslaget. Spesielt er pronomenet hen viktig, for å inkludere personer utenfor den binære kjønnsnormen. I tillegg er det viktig å kunne snakke kjønnsnøytralt, uten at det virker kunstig eller tungt. Forslaget styrker eksisterende språkbruk, som fyller disse hullene i norsk språk.

Jeg merker meg imidlertid at selve forslaget ikke er helt i samsvar med begrunnelsen. Forslaget sier:

- Hen tas inn i normen i bokmål og nynorsk som kjønnsnøytralt pronomen."

Begrunnelsen nevner i tillegg såkalt "kjønnsoverskridende" bruk, altså om personer som uttrykkelig ikke identifiserer med hun eller han.

Jeg anbefaler derfor at forslaget, første avsnitt, endres til:

- Hen tas inn i normen i bokmål og nynorsk som kjønnsnøytralt pronomen, og som pronomen for å uttrykke identitet utenfor den binære kjønnsnormen.

Jeg har bevisst unngått ordet "kjønnsoverskridende". Dette ordet er ekskluderende og misvisende, da det antyder at kjønn utenfor den binære kjønnsnormen overskrider en grense for rammene av kjønn. Det er mer korrekt å definere kjønn utfra alle eksisterende kjønnsidentiteter, som mennesker faktisk har, og da er ordet "kjønnsoverskridende" strengt tatt meningsløst, fordi ingen kan være utenfor rammene av et kjønns mangfold de selv er definisjonen av. Jeg anbefaler derfor heller å referere til den binære kjønnsnormen, ved omtale av personer som ikke passer inn i den.

Vennlig hilsen,

Eirik Anette Flynn Opland, hun/hen

Språkrådet
Postboks 8107 Dep
0032 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.: 22/7183

Vår dato: 25.03.2022

Saksbehandler: Ellen Hov // Kanalseksjonen

Høring - forslag til rettskrivningsendringer

Vi vil starte med å takke Språkrådet for å ha ført opp Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV) på høringslisten. I våre offentlige tekster legger vi de normerte formene i til grunn, slik de presenteres i Bokmålsordboka og Nynorskordboka og andre ordbøker som viser offisiell rettskrivning. Det er derfor svært interessant for oss å følge med i den språklige utviklingen og diskusjonen om endringer slik at vi kan bruke disse forklaringene og begrunnelsene i det interne språkarbeidet vårt.

Vanligvis vil vi i NAV bare nøye oss med å ta Språkrådets forslag til rettskrivningsendringer til etterretning, fordi vi finner dem hensiktsmessige og enkle å forholde oss til. Endringene er alltid godt begrunnet, innebærer ofte forenklinger, og er basert på vanlig bruk. Slik er det også i denne høringen. Vi opplever Språkrådets forslag til endringer som om kartet justeres etter terrenget, og det er vi selvsagt positive til.

Denne gangen vil vi imidlertid også benytte anledningen til å formidle at vi er svært positive til forslaget om å ta hen inn i normen i bokmål og nynorsk som kjønnsnøytralt pronomen. I tekstene som er direkte rettet til våre brukere skriver vi i dag «du», og i beskrivende tekster rettet mot interne eller andre anbefaler vi termer som ligger så nær den aktuelle situasjonen som mulig, f.eks arbeidssøkeren, forsørgeren, pensjonisten og så videre. Denne praksisen vil vi fortsatt følge, men normeringen av «hen» vil likevel kunne gi oss muligheter til forenkling av tekster til brukerne i enkelte sammenhenger, og større spillerom i generiske tekster og rapporter der vi lenge har erfart at en del medarbeidere ønsker å benytte hen som kjønnsnøytralt pronomen.

På bakgrunn av dette støtter Arbeids- og velferdsdirektoratet det foreslåtte vedtaket om å tillate bruk av formen hen i bokmål og nynorsk, slik at formen kommer inn i rettskrivningsordbøkene, og blir regnet som tillatt å bruke i tekster fra det offentlige. Vi merker oss også at vedtaket ikke fører til at det blir obligatorisk å bruke hen, og synes det virker fornuftig.

NAV // ARBEIDS- OG VELFERDSDirektoratet // KANALSEKSJONEN

Postadresse: Postboks 354 // 8601 MO I RANA

E-post: arbeids.og.velferdsdirektoratet@nav.no

www.nav.no //

Med hilsen

Espen Sunde
seksjonssjef
Kanalseksjonen

Ellen Hov
seksjonssjef
Kanalseksjonen

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur

Fra: Arnhild Gjendem <arnhild_g@hotmail.com>

Sendt: 11.02.2022 19:26:41

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Emne: Høringsuttalelse om betegnelsen HEN:

[kjære dere i Språkrådet!](#)

9

Takk for at vi får sende inn uttalelse!

I denne saken opplever jeg at Språkrådet handler totalt kultur-og historieløst! Hvorfor forkaste sin kultur og sin historie SÅ TOTALT?

Hvorfor så overlegent forkaste GRUNNLOVEN?

GRUNNLOVEN VÅR GJELDER!!!!

"Verdigrunnlaget forbliver vår kristne og humanistiske arv...." paragraf 2. Språkrådet som alle oss andre må styre etter Grunnloven!

Det er de kristne verdiene som gjelder for oss!!!!

"Til MANN og KVINNE skapte han dem." Bibelen.

Det er 2 kjønn: MANN og KVINNE!

DET skal vi forholde oss til! Å innføre et tredje kjønn har ikke Språkrådet noen hjemmel for å gjøre! STOPP DET!!!!

Vi skal ta vare på vår flotte, kristne frihetskultur og ikke ødelegge og undergrave den slik Språkrådet her har tenkte til!

Hilsen

Arnhild Gjendem

Emne: Framlegg til rettskrivingsendringar - høyring med frist 25. mars 2022

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 25.03.2022 23:54:28

Fra: ar.l@online.no

Framlegg til rettskrivingsendringar – høyringsvar

4.1.1 Pronomenet hen

Pronomensystemet er eit lukka system i bokmål og nynorsk. Å godta at *hen* skal takast inn i norma er det ikkje språkleg grunnlag for. Det er ikkje eingong lagt opp til kva tyding det skal ha, og det i ein kategori der det er svært viktig at det rår minst mogleg uvisse. Eg bed difor om at *hen* ikkje vert teke inn i normi.

Helsing

Arvid Langeland

Språkrådet

Postboks 1573 Vika
0118 OSLO

Deres ref:

Vår ref: 2022/51455-2

Arkivkode: 008

Dato: 21.03.2022

Høringssvar - Forslag til rettskrivingsendringer i bokmål og nynorsk februar 2022

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) viser til Språkrådets høringsnotat «Forslag til rettskrivningsendringer i bokmål og nynorsk februar 2022», datert 10. februar.

Bufdir ønsker å komme med kommentarer knyttet til høringens punkt 4.1.1, «Pronomenet *hen*».

- Bufdir støtter Språkrådets forslag «Hen tas inn i normen i bokmål og nynorsk som kjønnsnøytralt pronomen».

Om pronomenet *hen*

Allerede i forarbeidene til diskrimineringslovgivningen i 2013 anerkjenner stortingsflertallet at kjønn er mer sammensatt enn bare mann og kvinne: «Samfunnet består ikke bare av menn og kvinner. Kjønn er mer sammensatt enn som så: Noen opplever at de har et annet kjønn enn det de er født med; de har en annen kjønnsidentitet. Andre føler at de er verken mann eller kvinne».¹ Dette synet på kjønn som noe mer enn bare mann og kvinne videreføres i forarbeidene til den gjeldende diskrimineringsloven.²

Når noen ikke identifiserer seg som mann eller kvinne, mener Bufdir det er viktig at språket anerkjenner de det gjelder, for å sikre likestilling og inkludering.

Bufdir besluttet derfor i februar 2021 å øke bruken av *hen* som kjønnsnøytralt pronomen i Bufdir.

Bufdirs språkprofil [Vi skriver klart og korrekt](#) skal bidra til at Bufdirs ansatte blir mer bevisste og bedre språkbrukere, og hjelpe oss til å skrive klart, korrekt og enhetlig. I profilen understrekes det at godt språk er god service, og at det bidrar til at vi fremstår som en moderne og imøtekommende virksomhet. Språkprofilen gjelder alle typer tekster som produseres av Bufdirs ansatte, enten det er til enkeltpersoner, fagfolk, kollegaer, politikere eller samarbeidspartnere.

¹ Prop. 88 L (2012 – 2013), s. 110

² Prop. 81 L (2016 – 2017), s. 313

Det er viktig med et inkluderende klarspråk for Bufdirs målgrupper, både når det gjelder barn og unge og i et likestillingsperspektiv. Eksempelvis er bruk av *hen* som kjønnsnøytralt pronomen inkluderende overfor våre målgrupper, men også praktisk ved å være kortere enn *hun/han* og mindre formelt enn *vedkommende*.

Bufdirs vedtak fra 2021 om økende bruk av *hen* i direktoratet, er i tråd med Språkrådets begrunnelse for innføring av *hen* i normen, nemlig bruksprinsippet, altså at bruken av *hen* har økt de siste årene, og særlig skutt fart etter 2019.

Vi ønsker innføringen av *hen* i rettskrivingsnormen velkommen, og synes det er positivt at Språkrådet nå tillater dette. Vi legger merke til at Språkrådet understreker at dette vedtaket ikke vil føre til at det blir obligatorisk å bruke *hen*. Bufdir støtter dette.

Med hilsen

Wenche Mobråten (e.f.)
Divisjonsdirektør

Eirik Aimar Engebretsen
Seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.

Tenk miljø – velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no

HØRING OM FORSLAG TIL RETTSSKRIVNINGSENDNINGER

BOKMÅLSFORBUNDETS HØRINGSUTTAELSE

Bokmålsforbundet mener det er positivt at alle forslag om endringer i rettskrivningen heretter blir sendt til allmenn høring. Dette må imidlertid innebære at Språkrådet er lydhør overfor høringsinstansene. Hvis Språkrådet har bestemt seg på forhånd, blir hele høringsprosessen bare et spill for galleriet.

Språkrådet skriver at det overordnede formål med endringene er å gjøre rettskrivningsnormene, og da primært bokmålsnormen, enklere. Dette er Bokmålsforbundet helt enig i. Derimot er vi uenig i at normeringen i størst mulig grad bare skal gjelde klasser av ord, snarere enn enkeltord. Skal man forenkle bokmålsrettskrivningen må man også redusere ordforrådet.

Som følge av samnorskpolitikken, som Stortinget i et enstemmig vedtak i 2002 satte en endelig stopp for, inneholder bokmålsrettskrivningen i dag et stort antall lite brukte former. Former som har stått der siden 1938, ja noen helt siden 1917. Ifølge Leksikografisk bokmålskorpus har mange former bare en bruksfrekvens fra 0 til noen få prosent. I dag kan man faktisk, innenfor bokmålsrettskrivningen, skrive en setning på over 200.000 forskjellige måter. Det sier seg selv at dette er et stort problem, spesielt for usikre språkbrukere og de mange innvandrere som er kommet til Norge og skal lære seg norsk. Over 98 prosent av innvandrerne velger bokmål.

Språkrådet foreslår å ta ut av bokmålsrettskrivning formene *verbum*, *adverbium* og *stipendium*. Disse tradisjonelle former har imidlertid spesielt vern i følge normeringsreglene punkt 6.2.6. tradisjonsprinsippet, og bør bli stående. *Stipendium* har tross alt en bruksfrekvens på 5,9 prosent i forhold til kortformen *stipend*.

Språkrådet har derimot vært svært lite villig til å redusere ordtilfanget av lite brukte radikale former, former som utgjør det store flertall av lite brukte former.

Høringsforslaget. Punkt 3.2.2.2. Flertallsformer av intetkjønnsord.

Bokmålsforbundet foreslår at flertallsformer på -a tas ut i bokmålsformer som *ankera*, *begera* og *klostera* osv.

Punkt 4.1.1. Pronomenet hen.

Pronomenet *hen* har en svært liten bruksfrekvens i forhold til han og hun, og bør derfor ikke tas inn i rettskrivningen. Skulle bruken endre seg kan dette revurderes.

Punkt 4.1.5. Endringer som følge av revurdering av norvageringsvedtak. (catering, sjenever).

Bokmålsforbundet er enig i at formen *genever* tas inn i normen, da den har en bruksfrekvens i forhold til formen *sjenever* på over 90 prosent. Dette i følge Leksikografisk bokmålskorpus som Bokmålsforbundet har fått tilgang til via UiO. Vi er også enig i at formen *keitering* (catering) går ut av normen, da den bare har en bruksfrekvens på 0 prosent.

Det var imidlertid ikke bare formen *keitering* som kom inn i normen i 1996, det var også en rekke andre norvageriserte former, former som knapt er tatt i bruk. Bokmålsforbundet foreslår derfor at følgende norvageriserte former tas ut av normen, jfr. Punkt 10.8. i normeringsreglene.

Sjarter (Charter) bruksfrekvens (bfk.) 0,8.

Sjåk (choke) bfk. 0

Skvåsj (squash) bfk. 1,36

Gaid (guide) bfk. 1,2

Sjørvis (service) bfk. 1,2

Overhedd (overhead) bfk. 0

For å forenkle bokmålsrettskrivningen foreslår Bokmålsforbundet at en rekke lite brukte radikale/samnorsk former tas ut av bokmålsrettskrivningen. Dette gjelder former som bare har en bruksfrekvens fra 0 til 5 prosent i forhold til den alternative moderate form. Dette ifølge Leksikografisk bokmålskorpus. Formene har vært «ordlistefyll» i fra 80 til over 100 år.

Følgende former går ut. Gjelder i alle sammenstillinger.

Eiendomspronomenene *mi, di, si*

Ubestemt artikkel *ei* går ut av bokmålsnormen

Fortidsformer av verb med valgfri ending -a / -et. Svake verb av *kasta*-klassen. Tillatt siden 1917. Valgfri ending -a går ut av bokmålsrettskrivningen.

-*afor*- i former som *utafor* og *innafor* går ut

aust, låg, sjøl, sjuk, leike, meine, høve, segle, kol, mjøl, mjølk, djup, veg, heim, rørsle, djup, mjuk, blaut, støype, løyse, meine, laus, tru, bu, samt formen åssen går alle ut.

Formen *blei*, preterium av å bli.

Formen *veit*, presens av å vite.

Til slutt vil Bokmålsforbundet foreslå at noen former som tidligere ble tatt ut av bokmålsrettskrivningen tas inn igjen. Dette gjelder formene *tyve* og *tredve* som ble forbudt for over 70 siden, men som allikevel i dag er sterkt utbredt, og har en bruksfrekvens på over 35 prosent i forhold til de alternative former *tjue* og *tretti*. Dette ifølge bokmålskorpuset.

Likeledes formen *syvogtyve* som har en bruksfrekvens på over 35 prosent i forhold til den alternative form *tjuesju*. Dette må innebære at også den såkalte gamle tellemåte igjen må bli tillatt. Til tross for over 70 års forbud er tellemåten sterkt utbredt.

Den offisielle rettskrivning må avspeile den språklige virkelighet. Det gjør den ikke i dag.

Bergen, 23.03.2022

For **Bokmålsforbundet**

Steinar Øksengård

Formann

Arve Waage

Viseformann / saksbehandler

Dette brevet har elektronisk signatur.

Fra: Spørsmål <sporsmal@sprakradet.no>
Sendt: 16.02.2022 12:34:45
Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>
Emne: VS: Nye ord

22/86

-----Opphavleg melding-----

Frå: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>
Send: tysdag 15. februar 2022 17:36
Til: Spørsmål <sporsmal@sprakradet.no>
Emne: VS: Nye ord

-----Opprinnelig melding-----

Fra: Britt Bauthler <fagerbaut@gmail.com>
Sendt: lørdag 12. februar 2022 14:51
Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>
Emne: Nye ord

Beklager, men nå må vi jammen meg gi oss. Det finnes grenser for hva vi skal ha i ordforrådet vårt. La språket vårt være som det er! Vi har han og henne, og det er nettopp det vi har av faktiske reelle kjønnsdelinger også, så dette med å skulle ha inn ordet hen i språket må jo så absolutt være en alt for tidlig og for dårlig 1 april spøk!

Sendt fra min Huawei-mobiltelefon

Til Språkrådet

Oslo, 24. mars 2022

Forslag til rettskrivningsendringer – høring mars 2022

Det Norske Akademi for Språk og Litteratur mener at Språkrådet har gjort et godt arbeid med disse endringsforslagene. I det store og hele er vi enige i Språkrådets forslag.

Med vennlig hilsen

Carina Nilstun

preses

Fra: Ellen Barmala <ellenbar@online.no>
Sendt: 11.02.2022 18:52:49
Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>
Kopi: Ellen Barmala <ellenbar@online.no>
Emne: Innføring av ordet "hen"

Jeg ber dere trekke forslaget om å innføre hen som ord og begrunner det med at det beviselig er to kjønn, hankjønn og hunnkjønn.

Alt annet er basert på følelser. Jeg er klar over av følelser kan være sterke, men det er forskjell på følelser og fakta. I denne saken er det vitenskapelig bevist at det er forskjell på menn og kvinner.

Hilsen Ellen Barmala
Sendt fra [E-post](#) for Windows

Fråsegn til høyringsnotatet *Forslag til rettskrivningsendringar i bokmål og nynorsk februar 2022*

24. mars 2022

Av Erik Solem, språkinteressert programvareutviklar

Mykje er greitt og uproblematisk, og eg stør alle punkti eg ikkje gjev nokon merknad til. Det er serleg godt å sjå at den uturvande skilnaden mellom nynorsk *mønsteret* og bokmål *mønsteret/mønstret* no i stor grad kverv (pkt. 3.2.2.1).

3.2.2.2 g

Det er uturvande med valfridom her – *krøtter* bør framleis vera eineform. Ikkje berre læt *krøttene* underleg, men det er få tilslag jamført med *krøtter* på nb.no (i både bøker og blad). Summe tilslag på *krøttene* er òg bunde eintal (d.e. *krøtteren*) og bruket ser ikkje ut til å vera aukande. Ikkje eingong NAOB fører opp *krøttene*.

3.2.2.2 i

Ser ikkje at det er noko folkekrav til endå ei valfri form her. Det er uråd å få i gode tal frå nb.no av di *læger* fyrst og fremst gjev tilslag i gamle tekster med tydingi «lækjarar» og *lægre* gjev tilslag på nynorskordet. Ved netsøk er det to(!) ulike tilslag på «noen lægre». Det er mange fleire på «noen læger». NAOB fører opp *lægere* attåt *læger*, men ikkje eitt einaste døme på bruk av det (derimot er det ei herming med *lægrer*). Dimed bør *læger* framleis vera eineform.

3.2.2.2 l og m

Korkje *water* eller *quarter* ser ut til å vera nytta i fleirtal. Ser difor ikkje nokon grunn til å gjera noko som helst der, men eg tek for godt at det er omsyn til system som gjer det, og eg gjeng difor ikkje imot.

3.2.2.4 b

Tilslagi på *pensumer* på nb.no kjem fyrst og fremst frå bøker med døme på korleis ein skal bøya ord. Netsøk på t.d. «ulike pensum», «ulike pensumer» og «ulike pensa» syner at det ikkje er dumt å få inn «pensum», men det er kan henda like greitt å taka ut «pensumer» i same venda, so det vert (*flere*) *pensa/pensum* der det no heiter (*flere*) *pensa/pensumer*. Sameleis læt *maksimumer* og *minimumer* underleg, og ved netsøk ser ein òg at det er tilslag på «flere maksima» og «flere maksimum», men ikkje på «flere maksimumer». Framlegget mitt for *maksimum*, *minimum* og *pensum* er difor at formene på -er vert tekne ut når dei med nullending kjem inn.

3.2.2.4 d

Framlegget tyder at *spektret* vert *spekteret* og *spektra* vert *spektera* (utan samandraging). Det er greitt, men ubunde fleirtal (*flere*) *spektre* (med samandraging) bryt då mønsteret. Her burde ordet setjast i samband med (*et*) *spekter*, av di *spekter* trass i alt peikar til *spektrum* i Bokmålsordboka. Det er ikkje logisk at ein skal kunna skriva *et spekter* – *flere spekter/spektre*, medan *et spektrum* krev *flere spektre*. Framlegget mitt vert difor slik:
et spektrum/spekter – *spektrumet/spekteret* – *flere spektre/spekter* – *alle spektera/spektrene*. Det tyder at *spektret* vert teke heilt ut, so einast *spekteret* stend att for baa ordi (attåt *spektrumet* til

spektrum), og at fleirtal vert *spektre/spekter* ubunde av grunnform. Hugsa gjerne på det de kallar «enkelhetsprinsippet».

3.2.2.4 f

Framlegget er greitt i seg sjølv, men liksom med *spektrum/spekter* burde ordet sjåast saman med *monster*. Det har lite å seia at *monstret* vert skift ut med *monsteret* når både formene framleis er bundne former av *monster*. Her burde *monsteret* verta eineform for både ordi om brigdet skal vera verdt noko som helst. Elles søkk bruket av formi *monstrum*, og ein burde òg sjå på om heile -um-formi av ordet burde takast ut (jf. pkt. 3.2.2.4 g).

4.1.1

Framlegget er å taka inn det svenske pronomenet *hen*. Stutt sagt: i bokmål helst ikkje, i nynorsk slett ikkje. Her er det mykje som talar imot, særleg for nynorsk, der trikjønnsystemet er påbode.

Ordet har kan henda kjønnsnøytral tyding, men sjølv ordet er ikkje oppfatta nøytralt av alle. Granskingar i Sverige har endåtil synt at ordet er polarisert nok til at dei med nøytral innstilling til det er i *mindretal* (<https://www.duo.uio.no/handle/10852/63339>), og eg ser ingen grunn til at stoda skal vera ulik her i landet (vert om – svenskane var langt tidlegare ute med dette). Skal ordet inn, burde det i det minste vera med ein bruksmerknad om dette i ordbøkene.

Det at eit ord er nytta tyder ikkje at det hastar å få det inn i ordbøkene. På bokmål er ord som *gutta*, *driti* og *tyve* i bruk, men stend like fullt ikkje i Bokmålsordboka. For *tyve* er det omsyn til system som gjorde at det ikkje fekk koma inn att i 2005 (dei danske talordi dreg med seg den danske teljemåten), og eg vil tru det òg gjeld dei to andre (*driti* opnar vel for i-supinum eller krev serskilt unnatak). Nett omsyn til system talar òg imot *hen*.

Å taka inn *hen* lagar eit hòl i normi. I ordskite med andre har eg merka at samsvarsbøyingsspørsmålet og trikjønnsystemet snøgt kjem fram, og det er òg noko eg sjølv ynskjer tydeleg svar på før eg gjev ordet grønt ljøs. Etter vanleg samsvarsbøying heiter det at *han er liten* og *ho er lita*, medan ein fær vanskar med *hen*. Sameleis kan *han vera ein me kjenner* og *ho vera ei me kjenner*, medan *hen* ikkje er knytt til nokon artikkel. På bokmål er *lita* og *ei* valfrie former og ein kan soleis koma seg unna problemet, men det skapar like fullt problem for brukarar av radikalt bokmål. På nynorsk kan ikkje problemet ignoreras – ei defekt norm er rett og slett ikkje godtakande. Éi løysing er å nytta *nøytralt* genus, d.e. inkjekjønn (*hen er eit me kjenner*, *hen er lite*), men førebels ser det ikkje ut til å vera mange som ynskjer å verta kalla *eit* og *lite*. På islandsk tek kjønnsnøytrale pronomen derimot inkjekjønn, les eg, so det stend vel mest på vanen.

Dei framlagde bøyingformene (*hen – hen – hens*) er i røyndi berre *han – han – hans* med annan vokal. I skriven svensk høver *hen* saman med *han* og *hon*, og det same gjeld vel òg bokmål no som hokjønnspronomenet berre har dansk form att (*han – hun – hen*). Elles er -n ein tydeleg hankjønnsmarkør på norsk, og det gjeld òg bokmålet i substantivsbøyingi. Det er usagt, men det ser ut til å vera lagt opp til at *hen* tek felleskjønnsbøying (eller då hankjønnsbøying). Det tek eg for godt at kjem av at ordet er kome inn frå tokjønnsområdet rikssvensk – og dessutan fyrst til dei varietetane av norsk der skild han- og hokjønnsbøying ikkje stend sterkt (bymål). At nokon som seier *en jente* og *hun er liten* lett kan fletta inn *hen* i språket sitt utan ans for trikjønnsystemet tyder ikkje at det høver i dei skrivne språknormene. Er det so at Språkrådet er med på at *hen* skal ha hankjønnsbøying (som felleskjønn trass i alt er i norsk), burde de òg tora seia beint fram at de

vil skipla trikjønnsystemet. Det er stor skilnad på å nytta einskilde ord bøygde i hankjønning i kjønnsnøytral tyding og det å knesetja eit prinsipp om at kjønnsnøytrale ord skal verta bøygde i hankjønning – det vil i røyndi føra felleskjønning inn i nynorsk. Då gjer vel stabilitetsprinsippet seg gjeldande òg, noko som vel er ei sak for ei større rettskrivingsreform.

Eit anna poeng er at om de fyrst gjeng med på at *hen* tek hankjønnsformer (felleskjønning), om so berre på bokmål (*hen er liten, hen er en vi kjenner*), seier de omveges at *hen* er eit alternativt hankjønnspronomen. Det er ingi onnor kjønnsnøytral løysing på samsvarsspørsmålet enn å seia at det tek inkjekjønnsbøyning, men som nemnt over vil ikkje folk kallast *e(i)t* og *lite* og det tykkjest ikkje vera gjort heller. Og skal *hen* fyrst knytast til hankjønning, kan me like gjerne nytta *han* nøytralt (slik me òg gjorde/gjer, og slik pronomenutgåva av *ingen* og *nokon* ikkje er bøygd med serskild hokjønnsform) og enda ordskiftet der.

Ser me bort ifrå at det er stuttare, gjev ikkje *hen* noko meir en *vedkomande* heller. For offentlege instansar og andre som lyt skriva etter normi er det dimed ikkje noko ein ikkje fær sagt dersom ikkje *hen* kjem inn i normi, og då er det ingen vant i målet som einskildordet *hen* i seg sjølv løyser.

Ei onnor løysing er «eintals-dei». Å nytta *they* i eintal er ovgamalt i engelsk, men det er ikkje heilt framandt i norsk helder. Det finst til dømes fleire tilslag på setningar à la «dersom noen trenger hjelp, kan de ta kontakt» i bokmålstekst. Det finst jamvel dei som vil kallast *dei* (<https://www.nrk.no/nordland/hen-snart-i-ordboka--de-og-dem-blir-populaere-pronomen-om-kjonnsidentitet-1.15798497>). Bruksprinsippet stend dimed ikkje i vegen for eintals-dei heller.

Ei tredje løysing eg har høyrte om i ordskifte (då òg for annan germansk) er å «atterskapa» ei tenkt inkjekjønnsform av *han/ho*, t.d. *he(t)* (jf. dei islandske framleggi *hán* og *hé*). Sjølv tykkjer eg at det er ei løysing som høver langt betre inn i det norske trikjønnsystemet, men bruksprinsippet talar sjølvsagt imot.

Det eg vil fram til her er at svesismen *hen* er langt ifrå einaste løysing, og det hastar på ingen måte å få ordet inn i ordbøkene. Det at ikkje samsvarsbøyingsspørsmålet er løyst tyder tvert om sterkt på at det er for tidleg å taka inn *hen*. Ordet kan framleis nyttast i einskilde saker i avismål der journalisten tykkjer det høver seg (og med den samsvarsbøyingi han eller intervjuobjektet likar), men i normert mål lyt det vera høgge krav.

4.1.2

Ordi *diskré* og *diskret* er ulike ord med ulike tydingar. Det er dimed ikkje heilt heppe at *diskret* vert vidka til å femna både tydingane, og i utgangspunktet burde Språkrådet vera atterhaldne med å taka inn samanfallet i normi, men om det er som de skriv at «*diskret* [er] mer brukt enn *diskré*», er eg samd i at bruksprinsippet fær ganga føre. Anna som talar for å taka inn *diskret* er at etymologien ikkje byd på problem (likt opphav) og at NAOB alt fører opp *diskret* som variant (og det er truleg ikkje riksmålsideologi som gjer det).

4.3.1

Det er godt at de no ryd opp i rotet med *-an/-a-*. Her kunne de ha gjort det endå lettare ved å gjera *-an-* til eineform, men framlegget er trass i alt mykje betre enn det som gjeld no (og jamvel det som galdt i 1959-rettskrivingi) – og er det so at framlegget er i tråd med bruket, so er vel saki grei.

4.3.2

De gjer rett i å taka inn hokjønnsbøying (*ei kjevle*), men òg heilt rett i å seia nei til hankjønnsbøying (einaste grunnen til å sleppa inn hankjønnsbøying attåt ho- og inkjekjønn på bokmål er vel kapitulasjonen for riksmålsrørsla i 2005 og den uhepne fylgdi at alle hokjønnsord då òg fekk vera hankjønnsord). Det er leitt at de ikkje har sett på fleire ord (t.d. om *dialekt* kan vera hokjønn på bokmål òg, og om *reform* kan få vera hokjønn, slik *form* og *plattform* alt er på bokmål) når de fyrst ser på saki, men det vonar eg at kjem ved eit anna høve.

Erlend Trones
Stryteberg 2
5781 LOFTHUS
erlendtr@gmail.com

25. mars 2022

Språkrådet
post@sprakradet.no

Høyringsvar – rettskrivingsendringar i bokmål og nynorsk februar 2022

Eg syner til høyringsnotatet *Forslag til rettskrivningsendringar i bokmål og nynorsk februar 2022*, der Språkrådet føreslår ein del endringar i nynorsk- og bokmålsrettskrivinga. Eg har merknader til eit par av punkta der, nærmare bestemt pkt. 3.2.2.4, som gjeld inkjekjønnsord på *-um*, og pkt. 4.3.1, som gjeld samansetningsfuga *-a/-an-* når førelekken er eit retningsadverb.

Pkt. 3.2.2.4 «Endringer som gjelder intetkjønnsord på -um (ikke -eum og -ium)» på bokmål

I dette avsnittet reagerer eg på inkonsekvensen i fleirtalsbøyinga som er føreslegen i underpunkt d), e) og f), som har slik ordlyd:

d) Ordet spektrum får denne bøyinga: spektrum – spekteret/spektrumet – spektre – spektera/spektrene.

e) Ordet sentrum får denne bøyinga: sentrum – senteret/sentrumet – sentra/sentre – sentera/sentraene/sentrene.

f) Ordet monstrum får denne bøyinga: monstrum – monsteret/monstrumet – monstre – monstera/monstrene.

Her vert det dels manglande samsvar mellom fleirtalsformene i ubunden form og bunden form viss Språkrådet sitt framlegg går gjennom. Kombinasjonen av fleirtalsformene *spektre – spektrene, sentra – sentraene, sentre – sentrene* og *monstre – monstrene* er uproblematisk. Men dersom ein vil bruka formene med a-ending i bunden form fleirtal, vert ein etter dette framlegget nøydd til å nytta desse kombinasjonane i ubunden og bunden form: *sprektre – spektera, sentre – sentera* og *monstre – monstera*.

Dersom eg hadde sett nokon kombinera dei sistnemnde formene i ein tekst, hadde eg tenkt at forfattaren hadde usikker stil- eller systemkjensle, og at det måtte vera ein feil, ikkje at det var del av ei normert rettskriving.

I desse tilfella må det anten verta verande lov å bruka dei samandregne formene i bunden form fleirtal, slik som i dag, altso *spektra, sentra* og *monstra*, ev. må ein tilsvarande innføra *spekter, senter* og *monster* som tilhøyrande former i ubunden form fleirtal, slik at ein anten får kombinasjonen *spektre – spektra, sentre – sentra* og *monstre – monstra*, eller *spekter – spektera, senter – sentera* og *monster – monstera*. Noko anna ville vera eit uryddig blandingsystem.

Pkt. 4.3.1 Samansetningsfuge når førelekken er eit retningsadverb

Språkrådet foreslår at retningsadverb som førelekk skal ha fuga *-an-* føre vokal og valfridom mellom *-a-* og *-an-* føre konsonant. Dette punktet i høyringa inneheld eit forsøk frå Språkrådet på å endra det som vart bestemt ved rettskrivingsreforma i 2012. Då vart det fastsett fylgjande, jf. s. 151 i *Ny rettskriving for 2000-talet*:

*Alle retningsadverb får -an- som samansetjingsfuge: utanfor, austanfor.
Samansetjingsfuga -a- i preposisjonar og adverb går ut or rettskrivinga.*

Denne avgjerda frå Riise-nemnda var i samsvar med mandatet deira, som var å koma fram til «ei tydeleg, enkel og stram norm for nynorsk, utan sideformer». Riise-nemnda lukkast diverre i liten grad elles med å oppfylla mandatet sitt, for i sum vart resultatet av arbeidet ei utviding av hovudnorma, dvs. av den rettskrivinga som det offentlege og lærebokforfattarar må halda seg innanfor. Men punktet med fuger etter retningsadverb var eitt av få stader der Riise-nemnda faktisk gjorde eit vedtak som var i samsvar med mandatet om å innføra «ei tydeleg, enkel og stram norm». Døma i sitatet ovanfor, «*utanfor, austanfor*», er preposisjonar, ikkje retningsadverb. Men det er førelekken i eit ord som styrer kva slags fuge ordet får, og førelekkane *ut-* og *aust-* er heilt klart retningsadverb. Det burde difor vera heilt klart kva som er meint når det står «Alle retningsadverb får -an- som samansetjingsfuge» (mi understreking). Det tyder nettopp det som står uttrykkeleg i vedtaket, nemleg at *alle* retningsadverb, slik som til dømes *ut-* og *aust-*, får *-an-* som samansetningsfuge. Altso må det i samansetningar heita t.d. *utanfor, utanom, utanlands, utanlandsk, austanfor, austanom, austanfjells og austanfjelsk*.

Det liknar eit prokuratorknep når Språkrådet no seier at «endringene i 2012 bare gjaldt sammensetninger som er preposisjoner eller adverb. I dag står vi derfor med ulike normering i ordpar som *austanfjells* og *austafjelsk* og *utanlands* og *utalandsk/utanlandsk*.» Her har de altso lagt til grunn at ein skal driva ordanalyse av heile ordet før ein kan ta stilling til kva slags fuge retningsadverbet i byrjinga av ordet skal ha. Noko slikt har ein ikkje sett i noka tidlegare rettskriving, og det har sjølvsgatt ikkje dekning i noko talemål. Det er kort sagt ei heilt urimeleg tolking av vedtaket.

I Retningslinjer for normering av bokmål og nynorsk, som vart vedteke av Språkrådet 9. desember 2021, står det m.a. fylgjande under pkt. 7.2.2 Stabilitetsprinsippet: «Rettskrivinga av 2012 skal ikkje endrast vesentleg, men det kan gjerast mindre justeringar.» Endringsframlegget Språkrådet her legg opp til, er ikkje «mindre justeringar», det er ei større omvelting av fugebruken i ein sentral og høgfrekvent del av det norske ordtilfanget, der de nyttar nokre lågfrekvente ord som t.d. *austafjelsk* som brekkstong for å reversera eitt av dei få positive grepa Riise-nemnda gjorde for å få «ei tydeleg, enkel og stram norm» i nynorsk.

Sjølv om det både i målrørsla, hjå norsklærarar og i nynorskland elles finst ei sterk misnøye med den manglande normeringa av nynorsk, der det er altfor mange valfrie former, ser det ikkje ut til at det finst serleg vilje hjå Språkrådet til å ta innover seg dette problemet, heller tvert imot. I Noreg har me eit språkleg bokmålshegemoni, og den manglande normeringa av nynorsk medverkar til den sterke normoppløysinga ein ser hjå mange nynorskbrukarar, der dei er usikre på kva bokmålsord som er innanfor og utanfor ei utydeleg nynorsknorm, som i merkeleg stor grad har eit vell av bokmålsformer som er tillatne i det sentrale ordtilfanget, t.d. *da, følge, svømme, sette, ligge, brygge, søster, skole, øyer-øyene, tar-tatt, drar-dratt og nyte-nytt*. Her trengst det sårt til ei opprydding, der de set i gang med å stramma inn i ei utydeleg rettskriving heller enn å løysa opp rettskrivinga ytterlegare jamført med det Riise-nemnda gjorde.

Det burde vera sjølvforklarande at nynorsk både vert lettare å læra seg og læra bort dersom det har ei nokolunde einskapleg form, der ein møter dei same ordformene i ulike tekstar. Eit fyrste grep de kan gjera, er å leggja bort framlegget i punkt 4.3.1 i høyringsframlegget, og heller fylgja opp det som står

uttrykkjeleg i Riise-nemnda sitt vedtak, slik at *-an-* vert fastsett som fuge i alle ord som byrjar med retningsadverb som *ut-* og *aust-*.

Tilleggsmerknad til punkt 4.3.1 – Ordet *unna/undan* i samansetningar

I vedtakssak F3 35/21 i fagrådet for normering og språkobservasjon, der denne saka om fuge etter retningsadverb fyrst var oppe til vurdering hjå Språkrådet, er det lista opp dei førelekkane som Språkrådet meiner at vert omfatta av vedtaket om valfri *-a/-an-*. Der vert desse orda lista opp: *att-*, *aust-*, *bak-*, *bort-*, *fram-*, *heim-*, *hit-*, *inn-*, *ned-*, *nord-*, (*over-* (dvs. *ovan-*)), (*sør-* (dvs. *sønnan-*)), *sør-*, *ut-* og *vest-*.

I denne lista er det verdt å leggja merke til at preposisjonen *over* (*ovan-*) er med, men ikkje *under* (*undan-/unna-*). Same om utfallet av denne saka vert framleis obligatorisk *-an-* alle stader, slik Riise-nemnda fastsette, eller valfri *-an/-a-* føre konsonant, bør dei to orda *over/ovan-* og *under/undan-* handterast likt i former der *-an-* skal brukast som fuge, t.d. *ovanrenn* og *undanrenn*. Forma *undan-* står i nær samanheng med preposisjonen *under* (jf. ordparet *ovantil* og *undantil*), og har lang tradisjon i nynorsk. Ordet er utbreitt med *-nd-*uttale i dialektar der *d-*en er halden i konsonantsekvensen *-nd-*, medan ordforma *unna-* i liten grad har tradisjon.

Dersom *-an-* vert obligatorisk, bør *undan* og *undan-* verta eineformer, medan *unna(-)* bør gå ut av rettskrivinga.

Dersom *-an-* og *-a-* vert jamstilte, bør ordforma *undan(-)* knyta seg til *-an-*forma føre konsonant, medan ordforma *unna-* bør knytast til *-a-*forma føre konsonant, t.d. *undanbakke/unnakbakke*. Føre vokal bør det i so fall her vera to jamstilte former, t.d. *undanelde/unnanelde*. Dette fylgjer av språksystematiske omsyn, som Språkrådet nemner under punkt 7.2.1 i *Retningslinjer for normering av bokmål og nynorsk*, av enkelheitsprinsippet, som står som punkt 7.2.5 i dei same retningslinjene, og av tradisjonsprinsippet, som står som punkt 7.2.7.

Med venleg helsing

Erlend Trones

Hørings svar til Forslag til rettskrivingsendring i bokmål og nynorsk februar 2022.

Om pronomenet 'hen'.

Familienettverket i Fri er et nasjonalt nettverk av foreldre og foresatte til skeive barn og unge. Vi ser med glede at 'hen' finner veien til dagligtale og skrift, både som kjønnsnøytralt personlig pronomen og som pronomen for ikke-binære. Det vil være nyttig om det finner veien inn i ordbøkene av flere grunner.

For det første trenger vi et pronomen som avspeiler den virkeligheten vi lever i. Ikke-binære eksisterer her og nå, og et pronomen som avspeiler dette er et helt reelt behov. Det er også enklere og bedre tilpasset norsk språk enn 'de' som personlig pronomen i entall, som også brukes av ikke-binære (hentet fra engelsk). Å få en offisiell status for 'hen' kan tenkes å styrke bruken blant ikke-binære på sikt, og dermed legge til rette både for færre misforståelser og mindre usikkerhet om bøyninger i daglig tale.

For det andre er 'hen' enklere og kjappere å bruke enn 'han eller hun' eller 'vedkommende' når kjønn er irrelevant eller ukjent. 'Hen' gjør det lett å ikke kjønne språket unødig når vi f.eks prater/skriver om ulike yrkesgrupper, hobbyer osv.

For det tredje vil å få 'hen' inn i rettskrivningsordbøkene styrke bruken i offentlige etater. Der er det mange som kvier seg for å bruke ord, uttrykk og skrivemåter som ikke er å finne i de veiledende oppslagsverkene. Dette går av og til ut over ikke-binære i møte med myndighetene.

Familienettverket mener derfor det er på høy tid å anerkjenne 'hen' som personlig kjønnsnøytralt og kjønnsoverskridende pronomen. Vi ønsker 'hen' hjertelig velkommen til ordbøkene og anerkjennelse.

For Familienettverket i FRI

Eva M. Solem

DET KONGELIGE
FORSVARSDEPARTEMENT

Språkrådet
Postboks 8107 Dep
0032 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

2022/244-2/FD V 3/ANFR

08.03.2022

Svar på høring - Forslag til rettskrivningsendringer i bokmål og nynorsk

Det vises til utsendelse 9. februar 2022 av høringsnotat om forslag til endringer i rettskrivningen for bokmål og nynorsk.

Forsvarsdepartementet har ingen merknader til høringen.

Med hilsen

Severin Vikanes (e.f.)
avdelingsdirektør

Anders Grønstad Friisk
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og signert, og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Postadresse:
Postboks 8126 Dep.
0032 Oslo

Kontoradresse:
Glacisgata 1
Oslo

Telefon:
23 09 80 00

Saksbehandler:
seniorrådgiver Anders Grønstad Friisk
Seksjon for felles juridiske tjenester

E-postadresse:
postmottak@fd.dep.no

Webside:
www.regjeringen.no/fd

Org.nr.:
972 417 823

FRI - Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold

Mariboegate 13, 0183 Oslo

T: 23 10 39 39

E: post@foreningenfri.no

www.foreningenfri.no

Språkrådet
Postboks 1573 Vika
0118 Oslo

Høring om forslag til endringer i rettskrivingen i bokmål og nynorsk

FRI – Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold viser til Språkrådets åpne høring om forslag til rettskrivingsendringer i bokmål og nynorsk februar 2022, og takker for muligheten til å delta i denne høringen.

FRI støtter forslaget i punkt 4.1.1. om at *hen* tas inn i normen i bokmål og nynorsk som kjønnsnøytralt pronomen.

Som Språkrådet selv skriver i sin begrunnelse brukes pronomenet *hen* både om personer som ikke identifiserer seg som hun eller han, i tillegg til å være et kjønnsnøytralt pronomen der hvor kjønn ikke er kjent eller relevant.

Selv om et vedtak i Språkrådet om å innlemme pronomenet i ordbøkene ikke vil gjøre det obligatorisk å bruke *hen*, vil det være en positivt for de av oss som bruker *hen* som sitt personlige pronomen ved at man kan vise til at pronomenet er oppført i ordbøkene.

Inge Alexander Gjestvang
Leder, FRI – Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold

Fra: Gro Borgersrud <gro.borgersrud@hotmail.no>
Sendt: 16.02.2022 12:42:08
Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>
Emne: Høring om rettskrivingsendringer

Vi mangler et pronomen til bruk for omtale av personer vi ikke vet identiteten til. Eller hvor kjønnnet på personen er underordnet eller ikke skal avsløres. Jeg har også bekjente som ikke har et godkjent pronomen som stemmer med deres virkelighet. Det kjønnsnøytrale «hen» er allerede godt etablert i den norske dagligtalen, det er også i bruk skriftlig og bør godkjennes også i rettskrivingen.

Mvh Gro Borgersrud

Fra: Gunnar Høgstmyr <gunnar.hogstmyr@gmail.com>

Sendt: 16.02.2022 13:16:33

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Emne: Hørings svar vedr. pronomen

Kjære Språkrådet,

Jeg er ikkebinær og bruker hen/hens-pronomen. Det kommer jeg til å fortsette med helt uavhengig av hva dere bestemmer dere for, men vær så snill å få det satt inn i ordbøkene likevel. Jeg er overbevist om at en slik anerkjennelse i seg selv kommer til å redde mange liv.

Mvh.

Gunnar Bjørnå Høgstmyr

Fra: Gunnar Sanner <gusanner@online.no>

Sendt: 13.02.2022 06:44:29

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Kopi: Gunnar Sanner <gusanner@online.no>

Emne: Bruk av Hen som et kjønnsnøytralt pronomen (og senere kanskje bruk av Hyn for en tredje kjønnskategori)

Hei,
kanskje er høringen på bruk av ordet "hen" slutført. Jeg støtter dette som et kjønnsnøytralt pronomen som dekker alle kjønn.

<https://www.sprakradet.no/svardatabase/sporsmal-og-svar/kjonnsoytralt-pronomen-han-hun-hen/>

Så tenker jeg litt videre om hvilket ord som kunne passe på en tredje kjønnskateogori (om det blir behov for dette i framtiden). Da foreslår jeg Hyn :).

I såfall vil alle; Han, Hun og Hyn inngå under samlebegrepet Hen!

Da bør det bli bra for alle :).

'-----

Min tidligere refleksjon rundt dette som jeg :

Kommentar til bruk av ordet 'hen' i norsk språk

Jeg fant referanser til dere i følgende artikkel om bruk av ordet 'hen':

Det grammatiske hen – et kjønnsnøytralt pronomen

<https://sprakprat.no/2018/03/08/det-grammatiske-hen-et-kjonnsoytralt-pronomen/>

- Maria-Rosa Doublet (forfatter av artikkelen)
- Urd Vindenes - referert artikkel «HEN, QUO VADIS? ([link](#))
- Kristin Fridtun – referert til boken «Kjønn og ukjønn» ([link](#))

I en av billedtekstene stod det noe som jeg har en kommentar til:

«Pronomenet hen slår to fluer i en smekk: Vi får et kjønnsnøytralt pronomen, og det blir mulig å vise til en tredje kjønnskategori for dem som ønsker det. Men det kan også sees som uheldig at ett og samme pronomen har begge disse funksjonene.»

Min kommentar og spørsmål: Vil det ikke være bedre å skille disse to debattene ved å ha ulikt ord for det kjønnsnøytrale pronomenet (hen) og for en tredje kjønnskategori (her foreslår jeg å bruke f.eks. 'hyn', men alternativt kunne 'hin' eller et annet ord benyttes)? Vil ikke dette sørge for at språket blir mer persist?

Jeg er ingeniør og definitivt ingen språkviter. Jeg har ingen historie eller interesser i debatten. Jeg prøver å tenke logisk og praktisk rundt språkutvikling. Kan en finne løsninger som blir bra for alle?

Med vennlig hilsen

Gunnar Sanner

email: gusanner@online.no

Dato: 2021.01.02

----- Forwarded Message -----

Subject: Re: Bruk av ordet 'hen' i norsk språk
Date: Tue, 5 Jan 2021 14:06:11 +0100
From: Kristin Fridtun <kristin.fridtun@gmail.com>
To: Gunnar Sanner <gusanner@online.no>
Maria-Rosa.Raphaela.Doublet@hvl.no, Urd.Vindenes@usn.no,
CC: post@sprakradet.no

Hei!

Takk for e-posten. Berre eit stutt svar frå meg: Ja, eg har sett at debattantar har misforstått kvarandre fordi dei ikkje har klårgjort kva tyding dei nyttar *hen* i. Så slik sett kunne det ha vore praktisk å ha to ulike ord. Det er likevel ikkje ei sak eg kjem til å kjempa for. I praksis vil det ofte gå fram av konteksta om ein brukar ordet på den eine eller andre måten. Dessutan har *hen* rokke å bli temmeleg etablert no – i båe tydingane. Men som sagt: Eg skjønner tankegangen.

Beste helsing
Kristin Fridtun

søn. 3. jan. 2021 kl. 09:12 skrev Gunnar Sanner <gusanner@online.no>:

Hei,

jeg fant referanser til dere i følgende artikkel om bruk av ordet 'hen':

Det grammatiske hen – et kjønnsnøytralt pronomer

<https://sprakprat.no/2018/03/08/det-grammatiske-hen-et-kjonnsnoytralt-pronomen/>

- Maria-Rosa Doublet (forfatter av artikkelen)
- Urd Vindenes - referert artikkel «HEN, QUO VADIS? ([link](#))
- Kristin Fridtun – referert til boken «Kjønn og ukjønn» ([link](#))

I en av billedtekstene i artikkelen stod det noe som jeg har en kommentar til:

«Pronomenet hen slår to fluer i en smekk: Vi får et kjønnsnøytralt pronomen, og det blir mulig å vise til en tredje kjønnskategori for dem som ønsker det. Men det kan også sees som uheldig at ett og samme pronomen har begge disse funksjonene.»

Min kommentar og spørsmål: Vil det ikke være bedre å skille disse to funksjonene/debattene ved å ha ulikt ord for det kjønnsnøytrale pronomenet (hen) og for en tredje kjønnskategori (her foreslår jeg å bruke f.eks. 'hyn', men alternativt kunne 'hin' eller et annet ord benyttes)? Vil ikke dette sørge for at språket blir mer presist?

Jeg er ingeniør og definitivt ingen språkviter. Jeg har ingen historie eller interesser i debatten. Jeg prøver kun å tenke logisk og praktisk rundt språkutvikling.

Kan en finne løsninger som blir bra for alle?

Med vennlig hilsen

Gunnar Sanner

email: gusanner@online.no

Dato: 2021.01.02

Fra: HARALD BRANDAL <braharald@gmail.com>

Sendt: 25.02.2022 12:25:21

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Emne: Pronomen

Han, Ho, Hen.

Vi har idag 3, tre, pronomen til "fritt" bruk, *han, ho, det*..

Kan ikkje sjå nokon grunn for å innføre eit nytt pronomen, med dei fylgjer dette for for resten av gramatikken, så lenge vi har pronomenet '*det*' til rådvelde. Den/dei som ikkje kjenner seg som *han* eller *ho*, kan då fritt nytte seg av pronomenet '*det*', som skulle femna alle andre.

Oppmodar difor Språkrådet til å "skrota" *hen* og gå inn for '*det*' istaden.

Takksam for synpunkt på mi oppmoding.

Med helsing

Harald Brandal ('målvaktar')

e.s. Når eg først er inne: Kan Språkrådet drive "hardkøyring" på bruken av orda '*ovenfor*' vs '*overfor*'. Misbruken her 'skjer meg i øyrene'! Takk.

d.s.

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Språkrådet
Postboks 8107 Dep
0032 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

22/655-3

21. februar 2022

Høring om forslag til rettskrivningsendringer

Vi viser til Språkrådets brev av 9. februar 2022.

Helse- og omsorgsdepartementet har ingen merknader til saken.

Med hilsen

Siv Wurschmidt (e.f.)
avdelingsdirektør

Tone Kurås
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

SPRÅKRÅDET

Postboks 1573 Vika

0118 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.:
22/02103-2

Dato:
22.03.22

Svar på høyring om forslag til rettskrivingsendringar

Vi viser til høyringsbrevet med forslag til endringar i rettskrivinga for bokmål og nynorsk frå Språkrådet 9. februar 2022, og takkar for at Høgskulen på Vestlandet (HVL) får kome med innspel.

I dette svaret vil vi konsentrere oss om punkt 4.1.1. i høyringa, som handlar om pronomenet 'hen'. HVL har ingen kommentarar til dei andre forslaga om rettskrivingsendringar i høyringa.

Ei arbeidsgruppe frå norskseksjonen ved Fakultet for lærarutdanning, kultur og idrett ved HVL har arbeida fram eit grunnlag for høyringssvaret. Arbeidsgruppa består av professor Edith Bugge, postdoktor Hege Myklebust og førsteamanuensis Trude Bukve.

Arbeidsgruppa har sendt ut ei spørjeundersøking til dei tilsette ved HVL, for å kartlegge erfaringar og synspunkt på den nye pronomenforma, og har fått ein høg svarprosent (cirka ein tredel av dei tilsette). I tillegg har dei gjort eit søk i HVL sine egne nettsider og HVL sin kommunikasjon i sosiale medium, for å sjå korleis, og i kva type tekstar, pronomenet 'hen' blir brukt i dag. Resultata viser at 'hen' allereie i aukande grad er i bruk i mellom anna retningslinjer, studenttekstar og undervisningsmateriell ved høgskulen. Spørjeundersøkinga viser også at 72 prosent av dei tilsette ved HVL som har svart, støttar forslaget om å innføre 'hen'.

Undersøkinga tyder på at 'hen' er i bruk i ulike kommunikasjonssituasjonar ved høgskulen i dag, og at tilsette meiner at 'hen' er eit pronomen som kan brukast i ei rekke ulike skriftlege kontekstar. Særleg høg støtte har bruken av 'hen' i omtale av personar som sjølve ønsker å bli omtalt med dette pronomenet. 77 prosent av

Postadresse
Høgskulen på Vestlandet
Postboks 7030
5020 Bergen
post@hvl.no

Telefon
+47 55585800
Internett
www.hvl.no
Org.nr. 917 641 404

Fakturaadresse
Høgskulen på Vestlandet
Fakturamottak
Postboks 363 Alnabru
0164 Oslo

Avdeling
AKS - Avdeling for
kommunikasjon

Saksbehandler
Elin Espe Stensvand
Telefon:

respondentane svarar at det er sannsynleg at dei sjølve vil bruke 'hen' som kjønnsnøytralt pronomen i omtale av personar med ikkje-binær kjønnsidentitet. Dette resultatet tyder på at det store fleirtalet av tilsette ved HVL meiner at det er naturleg å bruke det kjønnsnøytrale pronomenet 'hen' i omtale av personar som har bedt om det. Som generisk referanse lever 'hen' i dag side om side med andre alternativ (t.d. 'vedkommande', 'ho'/'han', 'han eller ho', 'han/ho', omskrivingar med substantiv for pronomen, eller omskrivingar til fleirtalsform og 'dei' eller 'de' som påfølgande pronomen). Tilsette ved HVL rapporterer at 'hen' i anonymisert tekst vinn fram i somme fag og praksisfelt som vi utdannar studentar til, i andre dominerer framleis andre løysingar.

Språkpolitisk utval har behandla denne saka, og den har også vore innom Rådet for likestilling, mangfold og inkludering og toppleiinga ved HVL. Dersom det er ønskeleg, kan vi ettersende grunnlagsarbeidet frå arbeidsgruppa.

Høgskulen på Vestlandet støttar forslaget i punkt 4.1.1., om pronomenet hen i «forslag til rettskrivningsendringer i bokmål og nynorsk», og har elles ingen kommentarar til dei andre forslaga i høyringa.

Beste helsing

Gunnar Yttri

Elin Espe Stensvand

Rektor

Rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen handskrivne signaturar.

Kopi til: AKS - Avdeling for kommunikasjon v/Svein Ove Eikenes, Prorektor for regional utvikling v/Geir Kåre Resaland

4.1.1 Pronomenet *hen*

Forslag

Hin tas i bruk som kjønnsnøytralt pronomen på nynorsk og bokmål.

Begrunnelse

Pronomen tilhører de lukkede ordklassene, og skiller seg dermed grunnleggende fra de åpne ordklassene (f.eks. substantiv og verb), der ordtilfanget er under stadig utskiftning. Dersom samfunnet (språkbrukerne) opplever at det gjeldende pronominalverket ikke dekker dagens virkelighet, bør man, istedenfor å «finne på» nye ord, se om man kan hjelpe seg med det man allerede har. Og her kommer *hin* inn som et opplagt alternativ. For de fleste bokmålsbrukere vil ordet oppfattes såpass arkaisk at det nærmest vil være ikke-eksisterende; dermed vil det ikke by på problemer å ta det i bruk med en ny referent. På nynorsk, der *hin* fortsatt er i bruk, vil det framgå av sammenhengen om det brukes kjønnsnøytralt eller som påpekende pronomen hankjønn.

Politisk inngripen i et språks pronominalverk er radikalt, og språkhistorisk hittil uhørt. At fagmiljøet har «sovet i timen» og tillatt nylagingen *hen* å bli presset fram av politiske aktivister uten filologiske hensyn, gir ikke grunn til å skyve «bruksprinsippet» foran seg.

3.2.2.2 Flertallsformer av intetkjønnsord på trykklett *-er*

Forslag

m) Ordet *water* 'vannklosett' utgår.

Begrunnelse

Ordet forekommer ikke i Universitetsforlagets omfattende *Ordbok for VVS* fra 1974. Selv er jeg ikke kjent med at ordet er i bruk. Norsk (bokmål og nynorsk) har mange nok ord for fenomenet til at det skulle være nødvendig å holde på dette etter all sannsynlighet utdødde lånordet.

Høringsuttalelsen er avgitt som privatperson og ikke på vegne av Cappelen Damm.

Fra: jonny karlsen <jkarl.sen.no@gmail.com>

Sendt: 22.02.2022 14:22:50

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Emne: HEN

HEN er ikke noe pronomen

Sitter på radio P2 og lyver om at hen er blitt mye brukt, det er det ikke noe dere innbiller dere, idioti

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Språkrådet
Postboks 1573 Vika
0118 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
22/950 - PHV

Dato
10.03.2022

Høring - forslag til rettskrivningsendringer

Vi viser til Språkrådets brev 09.02.2022 med vedlegg.

Justis- og beredskapsdepartementet har ingen merknader.

Med hilsen

Harald Aass (e.f.)
fagdirektør

Per Hvattum
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent og sendes uten signatur

Mars 2022

Landslaget for språklig samling

Kommentarer til høringsnotat fra Språkrådet: Forslag til rettskrivningsendringer i bokmål og nynorsk februar 2022

Landslaget for språklig samling har gjennomgått høringsnotatet Forslag til rettskrivningsendringer i bokmål og nynorsk februar 2022. Vi slutter oss til de forslaga som høringsnotatet legger fram og vil komme med et par utfyllende kommentarer.

Vi merker oss – med glede – at summen av de foreslåtte vedtaka fører til at nynorsk- og bokmålsrettskrivinga blir mer lik hverandre. Det ser vi som et uttrykk for at Språkrådet anerkjenner den tilnærminga mellom nynorsk og bokmål som vi opplever i dagligspråk, i sosiale medier og i radio og på TV. Høringsnotatet bruker en del plass øverst på side 4 til å understreke at "Det er et overordna prinsipp at bokmål og nynorsk skal normeres uavhengig av hverandre". På samme plass gjør man samtidig merksam på unntaket fra hovedregelen: "Dersom bruk, tradisjon og språkssystematiske hensyn ikke taler for noe annet, skal man likevel unngå forskjeller mellom de to skriftspråkene når det gjelder bøyningstyper for ulike ord og genus for substantiv." Endringsforslaga holder seg i det store og hele innafor unntaksregelen, men enkelte av forslaga går vel likevel ut over avgrensinga, uten at det gjør dem mindre velkomne. Vi skal helt kort kommentere dem her.

På side 8, i avsnittet 4.1 Forslag som gjelder bokmål og nynorsk, foreslår Språkrådet at pronomenet *hen* skal tas inn i den offisielle rettskrivinga for både nynorsk og bokmål. Ordforma *hen* skal være både subjekts- og objektsform, slik systemet er for pronomenet *han* i nynorsk i dag. Dette ser vi som ei anerkjenning av at bruken av pronomenet *han* i norsk talemål i dag er slik nynorskrettskrivinga angir.

I avsnitta 4.2.1 og 4.3.2 på sidene 10 og 11 bruker høringsnotatet ganske mye plass på å gjennomføre to nesten identiske argumentasjonsrekker for bokmål og nynorsk for å omnormere substantivet *kjevle* til valgfritt hunkjønn/intetkjønn. For sikkerhets skyld får man for bokmål vite "Merk at alle substantiver med hunkjønn i bokmål også kan ha hankjønn". Prinsippet om uavhengig normering for de to skriftspråka slakker man ikke av på, sjøl om det fører til at man må gjennomføre den samme argumentasjonen to ganger.

Et virkelig gledelig endringsforslag finner vi på side 11 i avsnittet med den litt kryptiske tittelen 4.3.1 Sammensetningsfuge når forleddet er et retningsadverb. Dette er et forslag som bare gjelder for nynorsk, og forslagsteksten lyder: "Sammensetninger med retningsadverb som forledd skal ha fugen -an- foran vokal og valgfrihet mellom -a- og -an- foran konsonant." Man kan sjølsagt diskutere om forslaget egentlig er ei bøyingsendring, men gledelig er det at nynorsk og bokmål etter dette kommer en tøddel mer på linje. I nynorsk kan det nå skrives *utafor*, *innafor*, *nordafor*, *nedafor*, *ovafor* osv., det vil si at nynorsk og bokmål kan ha identiske former for disse orda. Videre skal det i nynorsk skrives *nedanom*, *utanom*, *innanifrå*, *utanifrå* osv., ganske likt de tilsvarende ordformene i bokmål.

Avslutningsvis vil vi gi Språkrådet kreditt for godt gjennomført arbeid. Det vil likevel ikke overraske Språkrådet at Landslaget for språklig samling (LSS) meiner at dette arbeidet kunne vært gjennomført på en enklere måte om tilnærming mellom skriftspråka hadde vært ei av retningslinjene for normeringsarbeidet. Sjølstendighetsprinsippet for normering innledes slik: "Bokmålet skal normeres på grunnlag av egen skriftlig praksis og utvikling, og uavhengig av nynorsk." Dette er

ingen enkel regel å leve etter. I dagens norske språksituasjon møter de fleste norske innbyggere hver dag både nynorsknær og bokmålsnær norsk, enten skriftlig eller muntlig. Svært få bruker et muntlig norsk som entydig kan knyttes til enten nynorsk eller bokmål, for de fleste er ei blanding mer naturlig. De to skriftspråka formes i dette kryssingspunktet. Resultatet er ei tilnærming: Norsk språk utvikler seg ganske klart i samme retning for både talemål og skriftspråk. I sosiale medier ser vi at mange opplever skillet mellom de to skriftnormene som irrelevant og i stedet henter fra begge. Det er vanskelig å se at det i en slik språksituasjon kan være mulig og riktig å normere hvert av skriftspråka uavhengig av det andre. Vi meiner at det såkalte Sjølstendighetsprinsippet nå er ei overlevning fra en politisk situasjon som ikke lenger gjelder. I dag opplever vi i stedet at det er et allment ønske å komme fram til ett norsk skriftspråk, som kan føre videre mest mulig av den fellesarven som ligger i bokmåls- og nynorsktradisjonene.

Språkrådet
post@sprakradet.no.

Vår ref.:
22/347- 2- MIKV

Deres ref.:

Dato:
17.03.2022

Hørings svar - forslag til endringer i rettskrivningen for bokmål og nynorsk

Likestillings- og diskrimineringsombudet viser Språkrådets høring «Forslag til rettskrivningsendringer i bokmål og nynorsk februar 2022», med høringsfrist 25. mars 2022.

Innledning

Likestillings- og diskrimineringsombudet har som mandat å arbeide for likestilling og mot diskriminering på grunnlag av blant annet kjønn, etnisitet, religion, alder, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og nedsatt funksjonsevne. Ombudet fører også tilsyn med at norsk rett og forvaltningspraksis er i samsvar med de forpliktelsene Norge har etter FNs diskrimineringskonvensjoner.

Ombudet vil kun kommentere den delen av forslaget som handler om å innføre «hen» som norm i bokmål og nynorsk som et kjønnsnøytralt pronomen.

Om forslaget

Likestillings- og diskrimineringsombudet støtter forslaget.

Det er viktig å bli tiltalt med et pronomen man føler seg komfortabel med. Det finnes personer som ikke ønsker å bli omtalt som han eller hun. Dessverre hender det at folk blir «feilkjønnnet» og vi mener at å formalisere innføringen av pronomenet «hen» vil kunne avhjelpe dette.

Ombudet ønsker å rose Språkrådets gjeldende informasjon på sin nettside om hen, publisert 18. mars 2016. Vi håper Språkrådet vil ha denne tilnærmingen også til andre pronomen fremover, som for eksempel bruken av de/dem som kjønnsoverskridende pronomen.

Ombudet ser frem til å følge Språkrådets arbeid med å innlemme stadig flere inkluderende pronomen. Vi står gjerne til disposisjon i dette arbeidet.

Med vennlig hilsen

Bjørn Erik Thon
likestillings- og diskrimineringombud

Miriam Kveen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent, og gyldig uten signatur.

Svar på høring om framlegg til rettskrivingsendringar

Me vil fyrst takke for høvet til å kunna svara på denne høyringa om rettskrivingsendringar. Hovudsynet vårt er at rettskrivinga ikkje bør verte endra altfor mykje, og det er soleis lurt å vera varsam når ein tek noko ut or eller inn i norma, særleg med omsyn til systemet. Men sjølvstakt er justeringar somtid naudsynte.

Inkjekjønnsord på -eum

Inkjekjønnsorda på -eum og -é er ikkje dei aller mest frekvente i norsk, og me skjønar det kan vera ein føremon å ikkje ha for mykje valfridom her. At ein kan velja regelrett inkjekjønnsbøying ved å skrive *musé*, talar for å halde på valfridomen, det er eit gode at det er mogeleg å skrive ein «meir» fylgjerett nynorsk. Eit spørsmål som kan vera viktig å stille, er korleis orda på -eum ter seg i samansetjing – me går ut frå at endringa tilseier at *museums-* skal vera eineform som førelekk i samansetjing, og at det ikkje lenger er aktuelt med *musé-/muse-*. Kan det vera aktuelt å halda på ein slags valfridom i samansetjingar?

Kjevle

I utgangspunktet verkar det greitt at *kjevle* no skal kunna vera hokjønn attåt inkjekjønn. Men det verkar likevel uheldig å ha eit skilje mellom ordet i botanisk tyding og i den opphavlege tydinga. Det er i seg sjølv ein grunn til å vurdere å halde på inkjekjønnsforma som eineform endå ei stund til.

Pronomenet hen

Det er fint å ta *hen* inn i norma som kjønnsnøytralt pronomen, det hjelper på at det er stutt og på sett og vis liknar på *han* og *ho*. Det ser òg ut til å passe godt inn i systemet, men på nynorsk skil det seg frå *han* og *ho* i so måte at det ikkje kan brukast til å vise til ikkje-personlege substantiv. I sakspapiret saknar me ei presisering om samsvarsbøying. Me går ut frå at det ter seg stort sett som *han*, dvs. at det skal vera «då hen var liten», ikkje *lita*, *lite* eller *små*.

Diskret og diskré

Ut frå bruken ser det ut til å vera eit godt val å ta inn *diskret* som valfri form attmed *diskré* og *diskre*. Men det bør òg vurderast om dette kjem til å ha innverknad på korleis ordet vert uttala, det vil vera uheldig med bokstavrett uttale. I same slengen kan me nemne eit liknande ord, *buffé*, som ofte vert skrive *buffet*. Språkrådet bør vurdere om det skal fylgje ein slags konsekvens mellom desse to. Me hallar mot at den beste løysinga er å halde oppe skiljet mellom *diskré* og *diskret*.

Samansetjingsfuge ved retningsadverb

Det er absolutt høveleg å rette opp i denne inkonsekvensen frå 2012. Men det burde kanskje gjerast heilt regelrett: *-an-* over heile lina, både føre vokal og konsonant. Då gjer ein det ikkje meir komplisert enn det treng vera, og det er lett å lære seg. Som konsekvens høver det ogso å endre *norda*, *sønna*, *vesta* og *austa* til *nordan*, *sønnan*, *vestan* og *austan* – eller i det minste leggje dei til som valfrie former. Det er vanskeleg å skjønna kvifor det ikkje skal vera *-an* der når det er *-an-* i samansetjing. Me skjønar heller ikkje kvifor *-an-* vert omtala som ei fuge i sakspapiret, det er vel del av sjølve ordet, akkurat som i *innan*, *utan*, *heiman* osb. Rådet vårt er difor å innføre *an-*ending ogso når desse orda står usamansette.

Med helsing frå

Håkon Remøy
manusredaktør i Det Norske Samlaget

Mobil: 99 44 20 02

E-post: h.remoy@samlaget.no

På vegner av Litteraturselskapet Det Norske Samlaget

Emne: Førekken i retningsadverb - høyring

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Sendt: 26.03.2022 00:26:45

Fra: ar.l@online.no

Framlegg til rettskrivingsendringar – høyringssvar

4.3.1 Samansetningsfuga når førekken er eit retningsadverb

Eg viser til høyringsnotatet og bed om at fuga fær *-an* uavhengigt av om det kjem ein vokal eller konsonant etter. Det vil vera i samsvar med systemet som Aasen valde og utan tvil det enklaste.

Helsing

Arvid Langeland

leiar i Nettverket for tydeleg og enkel nynorsk

Fra: NilsA <a.helander7030@gmail.com>

Sendt: 14.02.2022 01:27:12

Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>

Emne: Ser dere sliter med kjønnsnøytrale ord(hen en og de!

Er dette seriøst, er det språkrådet sin oppgave å la seg presse av ekstreme feministiske organisasjoner (kvinnegruppa Ottar for eks)

Hvorfor ikke gjøre noe som er viktig for språkrådet, for eks Landet vi nordmenn og språkrådet godkjenning. White russia, det er bare vi nordmenn som vet hvor dette landet ligger..... Eller skal språkrådet ta seg en drink...

Til
Språkrådet

Oslo, 25. mars 2022

Høyringsvar frå Noregs Mållag – forslag til rettskrivingsendringar i bokmål og nynorsk februar 2022

Vi viser til høyringsnotatet frå februar 2022 med framlegg til rettskrivingsendringar.

Noregs Mållag har ingen merknader til dei få framlegga som berre gjeld nynorsk. Derimot har vi merknader til somme av framlegga som berre gjeld bokmål. Våre merknader gjeld det at desse framlegga har vorte fremja utan at Språkrådet samstundes har teke stilling til tilsvarande rettskrivingsendringar i nynorsk.

I Noregs Mållags høyringsvar til høyringa i 2021 om reviderte retningslinjer for normering av bokmål og nynorsk understreka vi mellom anna at vi meiner det er viktig at ein unngår skilnader mellom nynorsk- og bokmålsrettskrivinga som inneber at former med lang tradisjon i nynorskrettskrivinga er korrekte i bokmålsrettskrivinga, men ukorrekte i nynorskrettskrivinga.

Alle rettskrivingsframlegga vi kjem med i denne fråsegna, kan grunnjevast ut frå innsnevringa av sjølvstendeprikket slik det er formulert i punkt 6.2.1 og 7.2.1 i retningslinjene for normering av bokmål og nynorsk: «Dersom bruk, tradisjon og språkssystematiske omsyn ikkje taler for noko anna, skal ein likevel unngå skilnader mellom dei to skriftspråka når det gjeld bøyingsstypar for ulike ord og genus for substantiv.»

Til punkt 3.2.2.1 og 3.2.2.2

Vi har merkt oss at i høyringa som no er ute, er det m.a. gjort framlegg om fullformer utan samandraging av inkjekjønnsord i bunden form eintal i bokmål – som *kapittelet*, *tempelet*, *teateret*, *registeret* – nett som i nynorsk etter 2012-rettskrivinga. Vi har òg merkt oss at det er gjort framlegg om at nøytrumsord på *-er* får fullform som obligatorisk *a*-form i bunden form fleirtal – *teatera*, *registera*.

Vi er tilfreds med at dette framlegget inneber at umotiverte skilnader som har vore mellom bokmål og nynorsk sidan 2012, forsvinn.

Til punkt 3.2.2.4 bokstav d, e og f

Vi meiner det er uheldig dersom inkjekjønnsorda *spektrum*, *sentrum* og *monstrum* skal ha systematisk ulike bøyingsformer i nynorsk og bokmål.

Vi gjer framlegg om at dei får slik bøyning i nynorskrettskrivinga – i tråd med framlegget Språkrådet har gjort for bokmålsrettskrivinga:

eit spektrum – *spekeret/spektrumet* – *spektrum* – *spektera/spektruma*

eit sentrum – *senteret/sentrumet* – *sentrum* – *sentera/sentruma*

eit monstrum – *monsteret/monstrumet* – *monstrum* – *monstera/monstruma*

Til desse tre orda kan det nemnast at problemstillinga om t.d. *spekeret* og *spektera* er bøygde former av *eit speker* eller *eit spektrum* i praksis kanskje mest er av akademisk interesse. Men vi meiner like fullt at det prinsipielt problematisk med store skilnader mellom nynorsk og bokmål i tilfelle som dette. Før 2012-rettskrivinga var jo heller ikkje formene på *-um* obligatoriske i nynorsk i bunden form eintal og fleirtal av desse orda.¹

¹ Jf. *Ny rettskriving for 2000-talet. Innstilling til ny rettskriving for det nynorske skriftmålet* (2011), s. 124

Til punkt 3.2.2.5 bokstav a

Språkrådet har gjort framlegg om at det i bokmål skal vera valfridom mellom fulle former og former med bortfall av *-us* i orda *auksjonarius*, *justitarius*, *nuntius* og *radius*.

I 2012 vart fulle former gjorde obligatoriske i alle bøygde former av desse orda i nynorsk, jf. t.d.:
ein radius – radiusen – radiusar – radiusane

Vi meiner det uheldig med systematiske skilnader mellom nynorsk og bokmål i denne vesle ordgruppa. Fleire av desse orda er ein del nytta, og det er prinsipielt og praktisk uheldig at bokmål har former som *radien/justitarien – radier/justitrier – radiene/justitiariene*, der tilstavarande former med bortfall av *-us* var i nynorskrettskrivinga fram til 2012 – og jamvel obligatorisk i fleirtalsformene for dei andre orda enn *radius*.²

Vi gjer framlegg om at *auksjonarius*, *justitarius*, *nuntius* og *radius* får fastsett bøyingsformer etter same system i nynorsk som Språkrådet har gjort framlegg om for bokmål, jf. dømet under:
ein radius – radien/radiusen – radiar/radiusar – radiene/radiusane

Dersom Språkrådet vel å gå vidare med å føra nynorsk- og bokmålsrettskrivinga saman på dette feltet, meiner vi det må vera opp til Språkrådet å vurdere om endringa kan gjerast direkte, eller om eit slikt framlegg må sendast ut på høyring seinare.

Merknader om ord av typen *geranium*

Hankjønnsorda *geranium*, *kaperfolium* og *pelargonium* blir bøygde slik i bokmålsrettskrivinga:
en geranium – geranien/geraniumen – geranier – geraniene

I nynorskrettskrivinga har dei sidan 2012 vorte bøygde slik:
ein geranium – geraniumen – geraniumar – geraniumane

Før 2012-rettskrivinga følgde bøyinga i nynorskrettskrivinga det same systemet som framleis er gjeldande i bokmålsrettskrivinga, med valfri fullform eller form med bortfall av endinga *-um* i bunden form eintal, og obligatorisk bortfall av endringa i fleirtalsformene.³

I samsvar med måten hankjønnsord på *-ius* er handsama i høyringsframlegget, gjer vi framlegg om at *geranium*, *kaperfolium* og *pelargonium* skal bøyast etter dette mønsteret, eventuelt ved at eit slikt rettskrivingsframlegg blir sendt ut på høyring ved neste høve:

Nynorsk:

ein geranium – geranien/geraniumen – geranier/geraniumar – geraniene/geraniumane

Bokmål:

en geranium – geranien/geraniumen – geranier/geraniumer – geraniene/geraniumene

venleg helsing
Noregs Mållag

Peder Lofnes Hauge /sign/
leiar

Gro Morken Endresen /sign/
dagleg leiar

² Jf. *Ny rettskriving for 2000-talet. Innstilling til ny rettskriving for det nynorske skriftmålet* (2011), s. 126

³ Jf. *Ny rettskriving for 2000-talet. Innstilling til ny rettskriving for det nynorske skriftmålet* (2011), s. 126

Språkrådet

Oslo, 25.03.2022

Høyringsvar frå Norsk Målungdom til rettskrivingsendringar

Norsk Målungdom (NMU) organiserer ungdom frå heile Noreg i arbeidet for at alle skal ha høve og rett til å skrive nynorsk, og for å fremje nynorsk, dialektbruk og språkleg mangfald på alle samfunnsområde. Vi er glade for høvet til å komme med innspel til høyringa om endringar i rettskrivinga for nynorsk og bokmål. NMU støttar stort sett endringane, men har to punkt vi vil gi ekstra merksemd.

Vi ønskjer først å støtte framlegget i punkt 4.1.1 pronomenet *hen*. Norsk Målungdom har i fleire år brukt *hen* som pronomen i tilfelle der ein ikkje kjenner kjønn på personen ein talar om. At dette no kan bli offisiell rettskriving gjer seg godt. *Hen* tilfører noko som manglar i språket, og vi meiner det gir eit klart og konsist språk.

NMU vil også igjen ta opp vårt syn til norvagisering. Det bør vere eit generelt mål om at ord som er mykje brukt i norsk, skal kunne skrivast på norsk vis. Sjølv om den norvagiserte forma ikkje vert teken like mykje i bruk, også etter 25 år. Det bør alltid vere mogleg å velje ei norvagisert form. Dette innspelet går spesielt til punkt 4.1.5.

Beste helsing

Norsk Målungdom

Frida Pernille Mikkelsen, leiar

Norsk rikskringkasting AS - NRK
Postboks 8500 Majorstuen,
0340 Oslo

Høyringsvar frå Norsk Rikskringkasting AS (NRK) – Forslag til rettskrivingsendringar i bokmål og nynorsk februar 2022.

Vi viser til høyringsbrev frå Språkrådet frå februar 2022 og kjem med dette med eit høyringsvar om «Forslag til rettskrivingsendringar behandla av fagrådet for normering og språkobservasjon i 2021» og «4.1. Forslag som gjelder bokmål og nynorsk» og «4.1.1. Pronomenet hen».

Innleiing:

Vi viser til **NRK-plakaten** og paragrafane 12 og 16, der det står:

§ 12 NRK skal ha som formål å oppfylle demokratiske, sosiale og kulturelle behov i samfunnet, og vidare:

§ 16 NRK skal styrke det norske og de samiske språkene, og styrke norsk og samisk identitet og kultur. En stor andel av tilbudet skal ha norsk forankring og speile det kulturelle mangfoldet i folket. NRK skal ha daglige sendinger for den samiske befolkningen. NRK skal ha programmer for nasjonale og språklige minoriteter. NRK skal formidle innhold fra Norden og bidra til kunnskap om nordiske samfunnsforhold, kultur og språk.

NRKs langtidsstrategi består av fire hovudpunkt, og vi viser til første hovudpunkt og dei tre underbyggande setningane:

NRK styrker og utviklar demokratiet

- NRK bidrar til at folk forstår samfunnet, kvarandre og seg sjølv betre
- NRK bidrar til eit inkluderande og nysgjerrig Noreg
- NRK styrker norsk og samisk språk og kultur

I NRKs egne språkreglar står det:

1.4 Person- og stadnamn, tal og teikn skal skrivast og uttalast i samsvar med reglar og råd som er godkjende av Språkrådet.

NRK meiner at eit rikt språk styrkjer og utviklar demokratiet. Språket vårt fremjar respekt og toleranse, som er viktige kjerneverdier i eit demokratisk samfunn. Språket vårt er også viktig for at vi skal forstå oss sjølve og kvarandre betre i det samfunnet vi er ein del av. Med bakgrunn i mandatet vårt som allmennkringkastar, samfunnsoppdraget vårt og spesielt språkoppdraget vårt, er det difor viktig for NRK å bidra til utviklinga av det norske språket og slik svare på Språkrådets forslag om at «Hen tas inn i normen i bokmål og nynorsk som kjønnsnøytralt pronomen».

Utgreiing:

I forslaget frå Språkrådet blir det vist til ein auke i bruken av «hen» i norske medium dei siste 10–15 åra. I høyringsnotatet skriv Språkrådet at «hen» har vore brukt sidan 2014, men at bruken har skote fart etter 2019. At hen blir oftare brukt som kjønnsoverskridande pronomen, har også NRK erfart.

Allereie i 2016 gav Språkrådet råd om bruken av «hen» i ein artikkel i «Språknytt» 18. mars 2016, råd som NRK la til grunn internt for bruken av «hen». I 2019 gjorde så språkstyret i NRK dette vedtaket: «Som kjønnsoverskridande pronomen der personen sjølv definerer seg som hen, så opnar vi for å bruke dette i vår journalistikk når personen sjølv ynskjer det. Dette opplever språkstyret å vere i samsvar med den gjeldande praksis i dei redaksjonelle miljøa i NRK. Men som kjønnsnøytralt omgrep

som skal brukast som han/henne/vedkommande er vår haldning at vi skal vere varsame, og viser til at Språkrådet har den same haldninga. Grunngevinga vår er at omgrepet ikkje er innarbeidd og kan difor vere vanskeleg å forstå for publikum. Men dersom det er gode redaksjonelle grunnar til å bruke det i enkeltsaker, og der bruken blir forklart til publikum, så meiner språkstyret det kan vere ei redaktørvagjerd å tillate bruken av kjønnsnøytralt omgrep.»

NRK ser forslaget frå Språkrådet som no ligg føre som ei naturleg vidareføring av råda frå Språkrådet for bruk av «hen» som kom i 2016, og ei vidareføring av NRKs eige vedtak frå 2019. Den største endringa, slik NRK ser det, er ikkje at Språkrådet foreslår at «hen» blir brukt om personar som ikkje identifiserer seg som ho eller han (såkalla kjønnsnøytralt pronomen) i staden for «vedkommande» eller han eller ho, ho eller han, men at det nye forslaget ikkje regulerer korleis forma blir brukt. NRK meiner at forslaget speglar språkutviklinga og støttar også denne endringa.

NRK jobbar mykje med å vere presise og korrekte i sin språkbruk for ikkje å forvirre lesarar/sjåarar/lyttarar, publikumsforståinga er svært viktig. NRK ser ein auke i bruk av ulike kjønnsnøytrale pronomen i bruksspråket i Noreg, det er ikkje berre bruken av «hen» som aukar. Eit alternativ til «hen», som i nokon grad er tatt i bruk, er «de/dem». Når det gjeld denne bruken, meiner vi at det er forvirrande å bruke innarbeidde fleirtalsformer om enkeltpersonar. Ved å normere «hen» håper vi på å avgrense bruken av «de/dem» som kjønnsnøytralt pronomen.

Konklusjon:

NRK meiner normeringa av «hen» vil styrkje norsk språk og kultur, og dermed demokratiet, og støttar difor forslaget frå Språkrådet.

Tromsø, 23. 03. 2022

Nina Einem

Leiar, NRKs språkstyre

Vingulmork, 25. mars 2022

Språkrådet
Postboks 1573 Vika
0118 Oslo

Fråsegn til framlegg um staving

Norskt Måldyrkingslag hev ei nokre merknader til framlegg til staving av ymse ord som Språkrådet no hev sendt ut på høyring. Merknadene kjem i same rekkjefylgja som framleggi kom i høyringsnotatet, so nær som siste merknaden.

-eum

Med framlegget frå Språkrådet vert einaste bøygningi *eit jubileum* : *jubileet*, og det vik av frå vanlege bøygemynster. I bruk er det ymist tildriv til tilmåting etter vanleg bøygning av inkjekyn, anten *eit jubilé* : *jubileet* elder *eit jubileum* : *jubileumet*. Framlegget frå Språkrådet tek burt høvet til å fylgja ei vanleg norsk bøygning, og det er ingi god løysing. Språkrådet tel elles fyre at «[e]ndringar motiverte av systemomsyn kan føra til auka valfridom ved einskilde ord.» Framlegget her er systembrjotande og gjev mindre valfridom, og gjeng dimed tvert andre vegen. Det er difor vandt å sjå kva godt detta framlegget skal vera til.

hen

Framlegget frå Språkrådet segjer inkje um kva grammatisk kyn det nye varaordet *hen* skal hava. Skal det heita *hen er liten* el. *liti* (lita) el. *lite*, elder kann det heita kvart og eittdeira? Me går at ordet i tala, i den mun det vert nøytt, oftaste fell i hop med *han*, og at folk tidaste set ukjent kyn i hannkyn. Svaret gjev seg difor kann henda sjølv. Bruket av det nye varaordet er derimot jamnaste eit medvite val som kann leggja andre, medvitne føringar på målbruket i strid med vanen. Ei slik føring som ofta gjer seg gjeldande, er at ein ikkje vil føra tanken inn på hannkynet heile tidi. Desse ulike umsynene vert ein uløysande floke for mange, og eikor leidrettingi her må difor koma godt med.

I denne samanhengen kann me gå at skulemålet ikkje lenger hev ei eigi hokynsform av lagord so som *open*. Det er i strid med målkjensla hjå mange, og meinkar høvet til å merkja ut kyn. Tanken med å føra inn *hen* må vera god, men same tanken lyt gjelda breidt. Her vantar ei utfyllande dryfting av høvet til å merkja ut kjent og ukjent kyn.

kremt

Framlegget frå Språkrådet synest setja fyre at bruket av *kremt* i hannkyn er kvervande – «tendensen over tid», det heiter. Slik eindimensjonal ekstrapolering kann ikkje liggja til grunn for normeringi. Ordet *kremt* er ikkje millom dei tidgjengaste, og det gjer at ein lyt

vera varsam med å tolka tali. Det som er stoda i dag, er at det år um anna framleis kjem ut bøker der det heiter *ein kremt* og dilikt; det viser eit søk hjå Nasjonalbiblioteket. Det bruket, i lag med det umstende at hannkyn var tradisjonelt rådande alt fram til 1995, talar fyre at hannkyn ikkje kann takast ut no.

kjevle

Det synest uvist å kløyva *kjevle* so som Språkrådet slær frampå – ein slik skipnad vert villande. Når *kjevle* lyt hava inkjekyn i visse samansette ord, tyder det på at hokyn er uhøvelegt når det kjem til stykket. Det er kor som er ingen stor vande um sume skriv detta ordet med hokyn elder hannkyn etter målføret, um ordboki so held ved å råda til inkjekyn.

-a(n) i samansetning

Framlegget frå Språkrådet bøter nokolite på eit hovudlaust system, og den tanken er god. Det spyrst lika vel um denne boti er visshøv. Det er elles ikkje tal um nokon «samansetningsfuge», som Språkrådet skriv; lekken *-an* lagar eit nytt ord av ordroti han heng på, og det er detta nye ordet som vert samansett med ymse andre ord – utan fuge.

I dag er det ei nokre ord i denne flokken – *undan* og so *nordan*, *sunnan*, *austan* og *vestan* – der grunnordet ikkje hev høve til staving med *-n* i skulemålet i dag. Det er ei systemveila som burde rettast, men det ser ut til at det fell utanfyre leitet i framlegget.

Skil me framlegget rett, emnar Språkrådet opna for stavingar so som *innatil* og *nedafor*. Slik det er målbore i framlegget, er det uvisst um stavingar so som *ovapå* skal vera med, med di det ikkje finst noko «retningsadverb» *ov* – elder jau, det finst i gamalt skaldemål. Alle desse ordi på *-an* høyrer do til i same flokken og burde handsamast eins.

Ein annan ting er at *-n* i desse ordi jamt yver er høyrande i samansetningar med ord som tek åt med *t-* au. Difor er det sers uhøvelegt at det berre kann heita *unntil* i skulemålet i dag. Men ved eit skifte *ovantil* : *ovapå* elder dilikt i same skriftstykket kann ukunnige målbrukarar og målrettarar tru at det er fylgjerangt. Denne skipnaden tarv difor umfram leidretting, og det er ingen lette for målbrukarane.

Alt i hop er det lettaste å skriva *-an* i alle tilfelle og ikkje freista fylgja ymis framburd her og kvar.

-er, -el og -ius

Mål dyrkingslaget legg seg ikkje burti stavingi i bokmål, men i framlegget til umbot i bokmål er det vist til stoda i nynorsk. Me vil då gjera merksam på at nedskjeringi av sideformer som Riise-nemndi volde, var i strid med tradisjonen i både måli. Språkrådet burde difor helder retta det som rengt er i nynorsk, og taka inn att formene *skramlet*, *rablet*, *teatret*, *radien* og *justitiariane* der. Det kann ikkje vera i samhøve med grunnsetningane for normeringi at desse formene skal vera forbodne i nynorsk – og at bokmål so for den sak skuld lyt leggja av former som er vanlege i det målet.

For styret i Norskt Mål dyrkingslag

Thorgeir Holm, styresmann

Språkrådet
Postboks 1573 Vika
0118 Oslo

Høyringsvar til framlegg om rettskrivingsendringar

«Medan eg sat og bala med desse flokane, kom ordet *hen* susande. Det var som eit nytt rom opna seg. Eit rom der det var mogleg å vera mange kjønn på ein gong eller ingen kjønn i det heile. Eit rom med frisk luft, nytt utsyn og god plass, så eg kunne få ein pause frå kjønnskategoriproblemet mitt og berre anda fritt. Eg digga det.»

Kristin Fridtun, *Språket er ei bukse*, 2019, s. 281–282.

Pasientorganisasjonen for kjønnsinkongruens (PKI) viser til høyringsnotatets punkt 4 Forslag til rettskrivningsendringar behandla av fagrådet for normering og språkobservasjon i 2021, underpunkt 4.1.1 Pronomenet *hen*.

PKI er Noregs største organisasjon for menneske som opplever å vere eit anna kjønn enn dei vart tildelt ved fødselen, og den einaste pasientorganisasjonen som eksplisitt organiserer ikkje-binære menneske, det vil seie dei av oss som ikkje identifiserer seg som korkje kvinne eller mann. Blant organisasjonane for transpersonar i Noreg, er det PKI som organiserer flest ikkje-binære personar.

PKI jobbar for eit samfunn der alle, uavhengig av kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, seksuell orientering eller etnisk og religiøs tilhørsle, kan leve gode liv utan å oppleve diskriminering. PKI skal styrke rettar, levekår og livskvalitet for personar med kjønnsinkongruens.

Nyleg viste levekårsundersøkinga *Seksuell orientering, kjønns mangfold og levekår. Resultater fra spørreundersøkelsen 2020* (Norman Anderssen mfl., 2021) at rundt ein tredjedel av alle transpersonar i Noreg har ein ikkje-binær kjønnsidentitet. Tal frå internasjonal forskning og frå PKI si eiga medlemsundersøking tyder på det same. Det vil seie at PKI mest truleg organiserer omkring 200-ikkje-binære personar – ein ikkje utbetydeleg del (mellom 2,2 og 11,15 prosent) av det ein trur er det faktiske talet på ikkje-binære personar i Noreg, om ein legg til grunn at mellom 0,1 og 0,5 prosent av befolkninga er trans, og at ein tredjedel av desse er ikkje-binære.

Framlegget til Språkrådet går ut på at *hen* skal bli tatt inn i normene for bokmål og nynorsk som kjønnsnøytralt pronomen. Språkrådet vektlegg bruksprinsippet (punkt 6.2.3 og 7.2.3 i retningslinjene for normering) i si grunngjeving for forslaget, og peikar på at ordet har vore i bruk på norsk i 15–20 år.

PKI er samd med Språkrådet i at det er godt grunnlag for å innlemme *hen* i dei norske skriftspråknormene. Blant dei av oss som har ein ikkje-binær kjønnsidentitet, er det mange som i dag nyttar *hen* som sitt pronomen. Det å bli omtala med riktig pronomen bidrar til auka livskvalitet, og for dei av oss som brukar eller ønsker å omtalast med pronomenet *hen*, vil det vere ei støtte å kunne vise til at det har fått plass innom normene for nynorsk og bokmål. Ei formell språkleg anerkjenning av *hen* som kjønnsnøytralt pronomen vil med andre ord bidra til auka livskvalitet for mange transpersonar.

Hen blir i dag brukt både i det Språkrådet i høyringsnotatet kallar «kjønnsoverskridende betydning», det vil seie som pronomen for dei som «ikke identifiserer seg som *han* eller *hun*», og som kjønnsnøytralt pronomen i tilfelle der kjønn er anten ukjent, irrelevant eller det er ønskeleg å utelate kjønna pronomen av andre grunnar, så som for å sikre anonymitet. Her skriv Språkrådet at *hen* blir brukt som erstatning for «*vedkommende* eller *han* eller *hun* / *hun* eller *han*». PKI vil her legge til at *hen* også har ein funksjon i likestillingsaugemed, da *hen* vil kunne motverke stereotype idear om kven som innehar visse posisjonar eller stillingar i samfunnet, som elles kan oppretthaldast ved bruk av *han* som «nøytralt» pronomen (til dømes om alle som køyrer bil, er lege, osv.). Å motverke kjønna stereotypiar og å fremme likestilling er mål i seg sjølve, og det kjønnsnøytrale pronomenet *hen* kan spele ei rolle i dette.

Vi forstår av framlegget at Språkrådet legg særleg vekt på sistnemnde bruksområde, altså *hen* som alternativ til *vedkommande* og så bortetter. PKI vil understreke at førstnemnde bruksområde fortener ein minst like framstående plass, og at ei meir utførleg utgreiing kva gjeld denne bruken er viktig.

Vidare har vi nokre innspel som vi meiner er naudsynte for å sikre at ordboksartiklane inneheld korrekt skildring av bruksområda for *hen*. For det første ser vi oss nøydde til å minne om at *hen* i den første tydinga ikkje berre kan erstatte *vedkommande* eller *han* eller *hun*, men også nettopp *hen*. Å utelate dei av oss som blir omtala med pronomenet *hen*, frå denne bruksskildringa, vil nærmast vere å gå imot Språkrådet sitt eige framlegg, og vi håper Språkrådet vil formulere dette på ein korrekt måte i ordboksartikkelen. Om *hen* skal vere eit pronomen likeverdige *ho* og *han*, er det viktig at det nettopp ikkje er ei erstatning for *han* eller *ho* / *ho* eller *han*, men ei reell kjønnsnøytral form som, slik Språkrådet skriv, i denne tydinga signalisere at kjønn er irrelevant eller ukjent. Med andre ord kan det altså vise til nokon med kva kjønn som helst – ein mann, ei kvinne eller ein ikkje-binær person, eller fleire av dei ovannemnde kjønna.

I den andre tydinga viser *hen* til éin person som er ikkje-binær, altså berre ein av dei ovannemnde kjønnskategoriane.[1] Om denne tydinga skriv Språkrådet i høyringsnotatet: «Det brukes om personer som ikke identifiserer seg som *hun* eller *han* (såkalt kjønnsoverskridende betydning), og som kjønnsnøytralt pronomen i stedet for *vedkommende* eller *han* eller *hun* / *hun* eller *han*.» Her vil PKI presisere at menneske ikkje har pronomen som kjønnsidentitet. Sjølv om dei fleste menn brukar pronomenet *han*, dei fleste kvinner *ho* og mange ikkje-binære menneske *hen*, vil ikkje det seie at dei «identifiserer seg som *hun* eller *han*» – eller *hen*. Det er ikkje eit éin-til-éin-forhold mellom kjønnsidentitet og pronomen, og det er derfor viktig at Språkrådet ikkje bidrar til å spreie denne misoppfatninga blant kjønnsnormative menneske som nyttar seg av ordbøkene, ved å sidestille kjønnsidentitet og pronomen i tydingsskildringane knytte til *hen* i nynorsk- og bokmålsordboka.

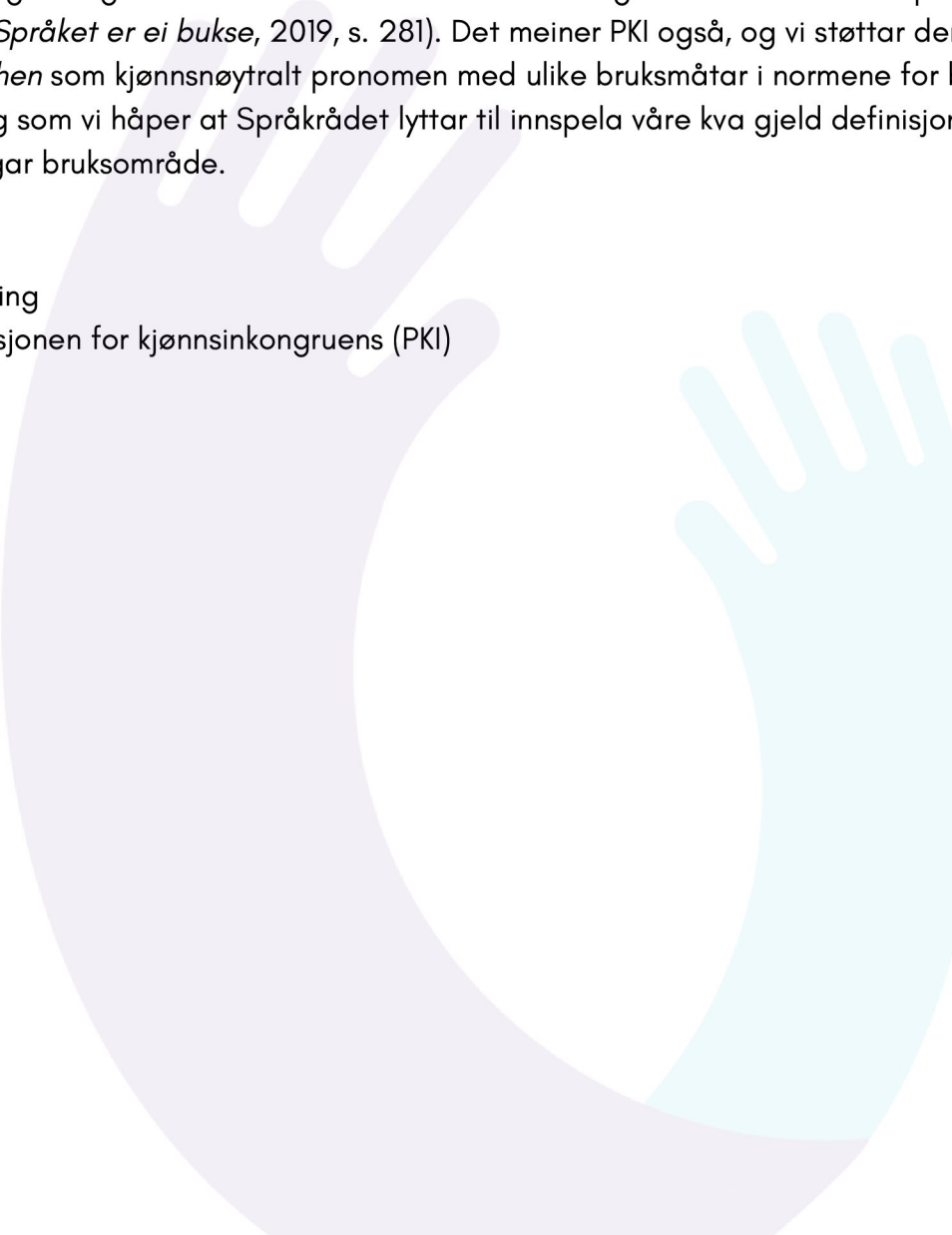
[1] Ikkje-binær kjønnsidentitet er ein samlekategori for ulike opplevingar av kjønn som fell utanfor kategoriane «kvinne» og «mann», men for enkelheits skuld går vi ikkje vidare inn i dette her. Merk berre at ikkje alle ikkje-binære brukar pronomenet *hen* om seg sjølv. Det er også slik at folk med ein binær kjønnsidentitet, altså dei av oss som er kvinner eller menn, òg kan nytte *hen* som pronomen. Pronomen er ikkje lik kjønnsidentitet.

Språkrådet kallar vidare denne tydinga av *hen* for «kjønnsoverskridende». Det er ein måte å beskrive *hen* på som PKI ikkje er kjend med; vi har ikkje tidlegare sett nokon bruke dette omgrepet om pronomenet. Vi forstår det slik at eit pronomen i seg sjølv ikkje kan vere kjønnsoverskridande. Ordet kjønnsoverskridande vert til vanleg nytta om kjønnsuttrykk som bryt med dei til ei kvar tid gjeldande normene for kjønn i eit samfunn. Sjølv om mange menneske som har eit slikt kjønnsoverskridande uttrykk, vil nytte *hen* som pronomen, er ikkje altså ikkje pronomenet i seg sjølv kjønnsoverskridande.

Vidare skriv Språkrådet: «Hvordan formen *hen* blir brukt, altså i hvilke betydninger, reguleres derimot ikke ved dette normeringsvedtaket.» PKI er einig i at Språkrådet korkje kan eller bør regulere korleis, altså i kva tyding, *hen* blir brukt. På same tid vil det at *hen* får artikkel i ordbøkene medføre at kjent bruk skal skildrast, og allereie der Språkrådet skriv at *hen* blir brukt på to forskjellige måtar, legg ein nettopp føringar for korleis språkbrukarar forstår ordet. Innanfor desse rammene er det særskilt viktig at skildringa av allereie etablert bruk er korrekt. Og som vi har peika på ovanfor, har skildringane i høyringsnotatet ein veg å gå.

Ifølge forfattar og filolog Kristin Fridtun er *hen* «eit knakande godt ord som norske språkbrukarar [har] bruk for» (*Språket er ei bukse*, 2019, s. 281). Det meiner PKI også, og vi støttar derfor forslaget om å innlemme *hen* som kjønnsnøytralt pronomen med ulike bruksmåtar i normene for bokmål og nynorsk, samtidig som vi håper at Språkrådet lyttar til innspela våre kva gjeld definisjonar og korrekte skildringar bruksområde.

Med venleg helsing
Pasientorganisasjonen for kjønnsinkongruens (PKI)

Høringsuttalelse fra Riksmålsforbundet om Forslag til rettskrivningsendringer i bokmål februar 2022

Prinsipielt

1. Vi sier oss fornøyd med hovedtendensen i vedtakene, især med at Språkrådet har vist vilje til å omgjøre noen uheldige/forhastede vedtak fra før årtusenskiftet – ikke mange, men én gang og ett sted må man begynne. Det gjelder *diskret* og *genever*, som gjeninntas som valgfrie former, og *catering*, som blir stående som eneform. Punkt 4.1.2 og 4.1.5. – Vi håper at dette kan være begynnelsen til slutten på forsert norvagisering, at Språkrådet vil erfare at det er ukontroversielt, og at det er veien å gå når det gjelder en god del «internasjonale ord». Vi anbefaler at rådet fortsetter med det arbeidet.

2. Vi går ut fra at hvert av kulepunktene i 3.1 holdes opp mot det siterte punkt 6.2.5 i retningslinjene når vedtak fattes. Det første punktet gjelder formodentlig ubestemt flertall av intetkjønnsordene på *-er*, og det er fornuftig. – I det andre punktet ville det ha vært nyttig å vite hvordan Språkrådet stiller seg til engelsk flertallsform på *-s*, selv om den ikke er aktuell i denne saken. – Vi tror at ordet «ulike» kan strykes i tredje kulepunkt.

— — —
Uklart er på side 4 « . . . forskjeller mellom de to skriftspråkene når det gjelder bøyningstyper for ulike [= bøyning av visse?] ord» (sitat fra 6.2.1 i retningslinjene). – Vi går ut fra at det kan formuleres klarere.

Forslagene

3.2.1.1 Enig.

3.2.2.1 Enig. Dette ble vedtatt for riksmålsnormeringen for 20 år siden etter grundige frekvensundersøkelser, ble presentert i 7. utgave av Riksmålsordlisten (2007) og ble tatt vel imot. Vi går ut fra at ordene (med dobbeltkonsonant) som ikke er nevnt (*kobber*, *krydder*, *ludder* o.fl.), allerede har fullskrevet best. sg.

3.2.2.2 Vi oppfatter ordene i punktene a) – m) som unntak fra ordene i n). I de sistnevnte foreslås altså ingen endring i ubest. pl. Vi innser ikke hvorfor *altere*, *ankere* og *covere* skal være tillatt, men ikke f.eks. *filtere*, *fruentimmere*, *gelendere*, *hindere*, *nummere* . . . hvis endringer først skal gjøres.

Vi anbefaler at man – iallfall på lengre sikt – stimulerer en bøyning som faller sammen med hankjønnsordenes i den svært mye større gruppen hvor nomina agentis utgjør hovedmengden. Det ville som ved *alter*, *anker* og *cover* gi flertallsformene *termometere* – *termometerne*, *filtere* – *filterne*, *gelendere* – *gelenderne* osv. Det er lett å finne eksempler på slik bøyning, i strid med all normering hittil, men med god støtte i talespråket. Ordet *banner* har fått muligheten.

3.2.2.3 Enig.

3.2.2.4 Enig i a) – c) og g).

Ordparene *spekter/spektrum*, *senter/sentrum* og *monster/monstrum* brukes ofte med litt forskjellig betydning eller på forskjellige (fag)områder), og det er ryddigst hvis de har forskjellig bøyning, dvs. at de tre ordene på *-um* får sammentrekning i best. sg. Men vi er klar over at faren for sammenblanding alltid vil være overhengende.

Formene *spektrumet*, *sentrumet* og *monstrumet* (vedtatt som valgfrie former i 1981) hadde og har langt fra en frekvens som skulle kvalifisere dem.

3.2.2.5 Enig.

3.2.2.6 Enig.

4.1.1 Enig. Vi kan tilføye at pronomenet *hen* allerede i desember 2017 var med da Det Norske Akademis ordbok (naob.no) ble publisert. Bruken av *hen* er utbredt nok til at det bør inn i normen. Utviklingen peker mot stadig økende bruk av *hen* som et kort kjønnsnøytralt pronomen istedenfor f.eks. *han/hun* eller *vedkommende*.

4.1.2 Enig.

4.1.3 Vi går ut fra at *decennium* behandles på samme måte, hvis det skulle vise seg nødvendig. Norsk språkråd burde ha innført *millennie-* som en mulighet eller som eneform. Nå er det for sent.

4.1.4 Enig. Det melder seg nok flere lignende, og det samme kan man si når det gjelder

4.1.5.

4.2 Enig.

Språkrådet

Deres ref.:

Vår ref. (saksnr.):
22/294 - 11

Saksbeh.:

Marte Stine Skinnerlien, 474 88 726

Dato:

22.03.2022

Høringsuttalelse - Forslag til rettskrivningsregler - Rådet for kjønns- og seksualitetsmangfold i Oslo kommune

Rådet for kjønns- og seksualitetsmangfold er rådgivende overfor byrådet og bystyret i saker som angår kjønns- og seksualitetsmangfold. Rådet har rett til å uttale seg saker som angår kjønns- og seksualitetsmangfold. Uttalelsene skal følge saken til det organet som avgjør saken endelig. Rådet ønsker å legge frem sitt syn på ovennevnte høring, for å belyse hvordan saken påvirker personer som bryter med normer for kjønn og seksualitet og organisasjonene som representerer denne sammensatte gruppen.

Rådet avgir følgende uttalelse:

En utvikling med potensielt positive ringvirkninger

Rådet er positive til at Språkrådet foreslår å innarbeide pronomenet "hen" i rettskrivningsreglene, som et kjønnsnøytralt alternativ til han og hun. Rådet mener at pronomenet "hen" og foreslåtte bøyninger samsvarer med bruk i praksis. Som et første skritt er dette et godt utgangspunkt, selv om det er flere pronomen som blir brukt. Rådet tror dette vil ha positive ringvirkninger for personer som bryter med normer for kjønn.

Forslag til merknad i rettskrivningsreglene

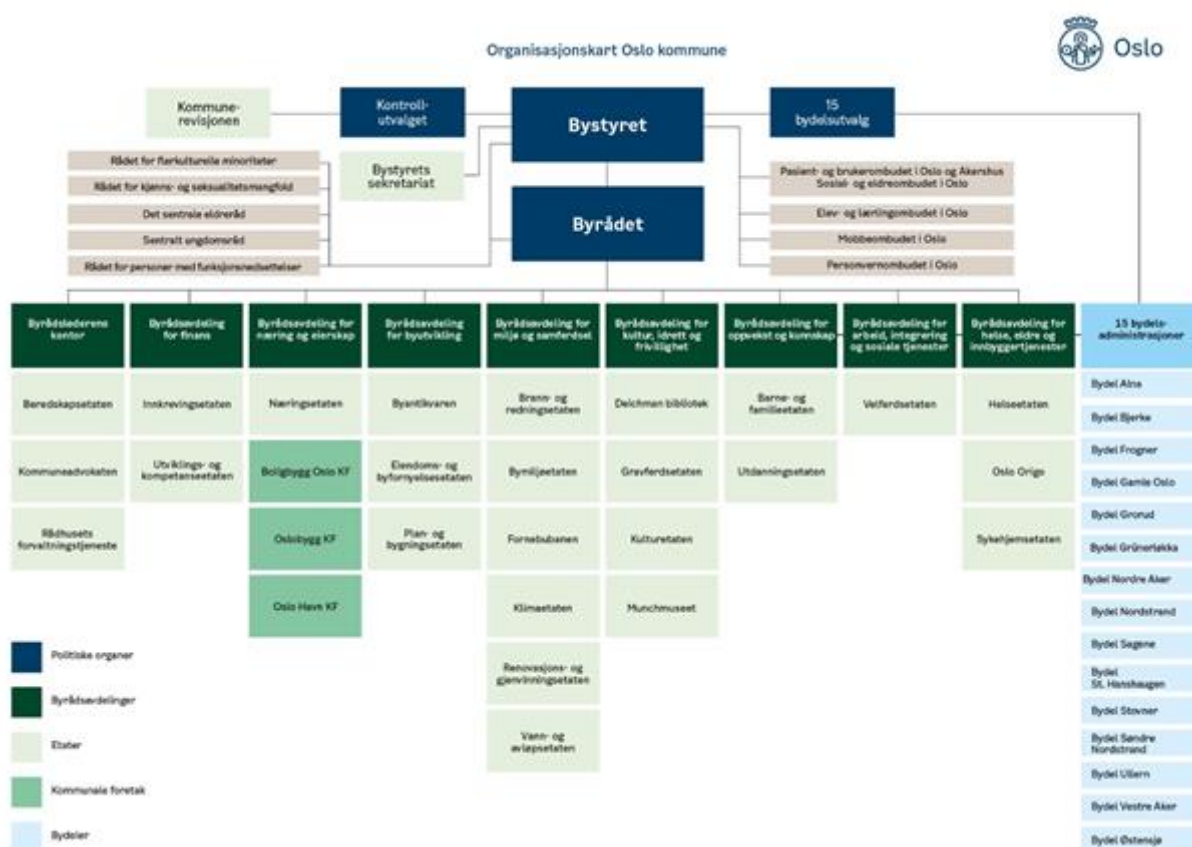
Rådet vil gjøre Språkrådet oppmerksom på at språkbruken på området er under rask utvikling. Rådet vil derfor oppfordre Språkrådet til å holde seg oppdatert på språkbruken blant kjønns- og seksualitetsmangfoldet, og evaluere dette fortløpende som et ledd i utviklingen. Det er god språkpraksis å bruke pronomen folk selv ønsker å bruke om seg selv. Rådet ønsker derfor at Språkrådet innarbeider en merknad som tydeliggjør at individers bruk av pronomen skal respekteres og brukes i så stor grad som mulig, også når individer bruker andre pronomen enn "hen". For eksempel i møte med og ved omtale av pasienter og brukere, samt i helse- og omsorgsjournaler, bør pasienten eller brukerens foretrukne pronomen benyttes, så fremt dette ikke bryter med plikt til anonymisering. Det samme bør gjelde ved medias omtale av enkeltpersoner som bruker andre pronomen enn "hen", "hun" eller "han". Rådet ønsker derfor at det tas inn en setning om bruk av andre pronomen i rettskrivningsreglene.

Begrepsbruk

I tråd med byrådets vedtatte handlingsplan «Stolt og fri – handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold 2020-2023» ønsker rådet at følgende ordlyd benyttes for å omtale målgruppen: personer som bryter med normer for kjønn og seksualitet; eller kjønns- og seksualitetsmangfold. Bruken av forkortelser som lhbtqi+ personer (lesbiske, homofile, bifile, transpersoner, interkjønnpersoner, queerpersoner og andre skeive) ønskes brukt der det er snakk om helt spesifikke subgrupper under paraplybetegnelsen ovenfor.

Rådet ser fram til å følge saken videre.

Rådets plassering – Oslo kommunes organisasjonskart:

Med vennlig hilsen

Marte Stine Skinnerlien

spesialrådgiver

**DET KONGELIGE
SAMFERDSELSDEPARTEMENT**

Språkrådet
Postboks 8107 Dep
0032 OSLO

Deres ref

Vår ref
22/385-4

Dato
24. mars 2022

Høring - forslag til rettskrivingsendringer

Vi viser til e-post av 9. februar 2022 med vedlegg om ovennevnte.

Samferdselsdepartementet har ingen merknader.

Med hilsen

Gyri Solnørdal Jenssen (e.f.)
avdelingsdirektør

Kjersti Nikolaysen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Postadresse
Postboks 8010 Dep
0030 Oslo
postmottak@sd.dep.no

Kontoradresse
Akersg. 59
www.sd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 904

Avdeling
Avdeling for styring,
administrasjon og
samfunnssikkerhet

Saksbehandler
Kjersti Nikolaysen
22 24 81 46

Til

Språkrådet

25.03.2022

Fra

Senter for likestilling v/Universitetet i Agder

Likestillingssenteret

Reform – ressurscenter for menn

Likestillingssenteret KUN

**Høringssvar vedrørende forslag til rettskrivningsendringer i bokmål og nynorsk februar
2022**

Senter for likestilling v/Universitetet i Agder, Likestillingssenteret, Reform – ressurscenter for menn og Likestillingssenteret KUN støtter forslaget i punkt 4.1.1 om at *«hen tas inn i normen i bokmål og nynorsk som kjønnsnøytralt pronomen»*.

Begrunnelse:

Tokjønnsmodellen, med en forståelse av kjønn som kun kvinne og mann, er utbredt både i språket og forståelser for kjønn. Å ta inn et kjønnsnøytralt pronomen som hen, anerkjenner de av oss som ikke erfarer oss som entydig mann *eller* kvinne. Pronomenet hen er allerede i utbredt bruk som kjønnsnøytralt pronomen, og utgjør et alternativ for de av oss som bryter med tokjønnsnormen.

Vi anser det som positivt at Språkrådet følger med på utviklingen i språk, som følge av nye forståelser for kjønn.

Oslo, 30. mars 2022

Innspill til høring om forslag til rettskrivningsendringer

Sex og samfunn vil takke for muligheten for å komme med innspill til forslag til rettskrivningsendringer.

Om Sex og samfunn

Sex og samfunn er Norges største senter for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter, og vi driver blant annet landets største klinikk for seksuell helse. Vi har i over 50 år jobbet for økt kunnskap, kompetanse og tilgjengelige tjenester innen seksuell og reproduktiv helse og rettigheter, og dette gjør vi gjennom klinisk virksomhet, undervisningsarbeid og påvirkningsarbeid.

Vårt innspill

Vi støtter forslaget om å inkludere hen som kjønnsnøytralt pronomen i bokmål og nynorsk. Vi tror at å inkludere formen inn i rettskrivningsordbøker vil føre til økt bruk av hen, som videre vil oppleves som inkluderende og vise mangfoldet ut over en binær kjønnsinndeling. Dette kan nok oppleves som et lite steg for de fleste av oss, men et stort steg for en marginalisert gruppe. Vi håper inkluderingen av hen er starten på et samfunn som kan se forbi kjønnsdefinisjoner og heller se hver enkelt for deres personlige egenskaper.

Med vennlig hilsen

Tore Holte Follestad

Avdelingsleder kommunikasjon og
politikk

Anneli Rønnes

Fagpolitisk rådgiver

Til Språkrådet

Sted: Oslo, 24.3.22

Høringsuttalelse til høring om forslag til rettskrivningsendringer, punkt 4.1.1 Pronomenet *hen*

Skeiv Ungdom er en nasjonal ungdomsorganisasjon som arbeider for hvert enkelt menneskes frihet til å være seg selv uavhengig av kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og seksualitet. Vi har lokallag i alle landets fylker og 12 årsverk. Gjennom vårt arbeid jobber vi mye med språk, og endringer i språk, rundt kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og seksualitet. Vi ønsker derfor å svare på høringens punkt 4.1.1 *Pronomenet hen*.

Vi er svært positive til Språkrådets forslag om å ta inn pronomenet *hen* i pronomensystemene til normert nynorsk og bokmål. Forslaget som ligger fremme er helt i tråd med sånn vi ser vår målgruppe bruke pronomenet *hen*, i subjekt, objekt og genitivsform. Denne endringen vil uten tvil føre til at det er lettere å skrive offentlige tekster på et kjønnsinkluderende språk, samt gjøre tekster lettere å lese. Vi mener at dette vil bidra til en positiv holdningsendring til de av oss som er ikke-binære, og føre til en bredere aksept rundt kjønns mangfold og kjønnsuttrykk i det generelle språket og samfunnet.

Vi takker for muligheten til å sende inn uttalelse og stiller oss disponible til å svare på oppklarende spørsmål.

Med vennlig hilsen,

Odd Thomassen
Leder, Skeiv Ungdom

Jane-Victorius G. Bonsaksen
Politisk nestleder, Skeiv Ungdom

Svar på høyring

Trondheim, 24.3.2022

Frå Skrivesenteret, NTNU, Trondheim

Forslag til rettskrivingsendringar i bokmål og nynorsk februar 2022

Skrivesenteret har gått gjennom høyringsnotatet frå Språkrådet. Vi er positive til alle forslag til endringar i rettskrivinga. Språkrådet har gode bruksdata, og det er fint at de foreslår å ta ut former som nesten ikkje er i bruk.

Vi er også einige i forslaget i bokmål om at inkjekjønnsord på trykklett -el og -er skal ha fullform utan samantrekking som eineform i bestemt form eintal. Dette vil gjere bruken enklare og er også i samsvar med kva som stort sett er vanleg å lese.

Skrivesenteret støttar enkelheitsprinsippet.

Beste helsing
Espen Tørset
Skrivesenteret, NTNU

Fra: Synne Hall Arnøy <synneha@hotmail.com>
Sendt: 16.02.2022 16:59:51
Til: Post Språkrådet <post@sprakradet.no>
Emne: Hørings svar

Hei,

Jeg vil melde min fulle støtte til at «hen» tas inn i det offentlige språket. Jeg har allerede brukt det i flere år, og det gir fullstendig mening.

Mvh
Synne Hall Arnøy

Språkrådet
Postboks 1573 Vika
0118 Oslo

Oslo, 23. februar 2022

Att:

Høringsuttalelse om forslag til nye rettskrivningsendringer

Tansa Systems har ingen innvendinger til de nye endringsforslagene under kapittel 4 – dette virker å være fornuftige endringer som har god støtte i eksisterende språkbruk.

Endringsforslagene under kapittel 3 er mer omfattende og vil i vesentlig større grad få betydning for den enkelte språkbruker. Hovedintensjonen er å forenkle rettskrivningen ved å ta bort mindre brukte varianter, spesielt knyttet til bøyingsformer av intetkjønnsord. Nedenfor følger våre kommentarer til enkeltpunkter i forslaget:

3.2.1.1 Endringer som gjelder intetkjønnsord på -eum

Kortformer som *jubilé*, *mausolé* etc. er lite brukt i dag og har et noe arkaisk preg. Vi ser ikke noen problemer med å ta bort disse. Tansas korrekturprogram vil sørge for at våre brukere får korrigert disse ordene når endringene er vedtatt.

3.2.2.1 Bøying av intetkjønnsord på trykklett -el og -er i bestemt form entall

Dette er den mest omfattende delen av forslaget og berører mange til dels ganske vanlige ord. Det er nok ingen tvil om at formene med vokalbortfall i bestemt form entall er på vikende front, og at forslaget slik sett kan sies å ha god støtte i eksisterende språkbruk. For de fleste av enkeltordene vil endringen derfor ha mindre betydning ettersom formene som tas vekk allerede er svært lite i bruk.

Det er imidlertid enkelte unntak her. Former som *eksemplet* og *kapitlet* brukes fortsatt en god del, så her blir det en avveining om hensynet til konsekvens og enkelhet skal gå foran hensynet til eksisterende språkbruk. I prinsippet er Tansa noe skeptisk til å innføre endringer som bryter med innarbeidet språkbruk. I dette tilfellet mener vi likevel at grunnene som anføres er sterke nok til at det kan aksepteres. Det er bare noen få ord som dette vil ha større betydning for, og det er neppe sterke stilistiske hensyn knyttet til bruken av disse variantene. For rettskrivningens del blir det uheldig å beholde enkeltunntak ved ord som tilhører samme bøyingskategori.

Språkrådet nevner også hensynet til reduksjon av tvetydighet som et poeng i denne sammenhengen. Det vil gjelde ord som *varslet*, *stemplet*, *fengslet* med flere, som etter denne endringen bare vil være godkjente former av verb, ikke substantiv. Dette er et godt poeng i en tid der språkteknologi spiller en stadig sterkere rolle. Tansa har nylig lansert grammatikkontroll for

bokmål og nynorsk og maskinoversettelse fra bokmål til nynorsk. I denne sammenhengen er all reduksjon av unødvendig tvetydighet i ordlistene av det gode for produktutviklingen.

Til punktene 3.2.2.2, 3.2.2.3, 3.2.2.4, 3.2.2.5 og 3.2.2.6 har vi ingen innvendinger. Dette er endringer som allerede har solid basis i eksisterende språkbruk.

Tansa vil for øvrig raskt kunne innarbeide alle disse endringene i vårt system og sørge for at våre brukere får skrivestøtte til å følge den nye normalen så snart endringene er godkjent.

Med vennlig hilsen
Tansa Systems AS

Viggo Kristensen
redaktør

Kontaktinformasjon

Tansa Systems AS (hovedkontor)

Tansa Systems AS

Østensjøveien 36

0667 Oslo

Norge

T: +47 22 07 16 40

Tansa Systems USA

9040 Town Center Rd

Lakewood Ranch

FL 34202-5137

USA

T +1 813-654-3295

www.tansa.com

Språkrådet
e-post: post@sprakradet.no

Asker, 25. mars 2022

KOMMENTAR TIL FORSLAGET OM NORMERING AV «HEN»

Språkrådet foreslår at *hen* tas inn i normen i bokmål og nynorsk som kjønnsnøytralt pronomen. Verdialliansen mener at forslaget ikke har dekning i Språkrådets retningslinjer.

SPRÅKUTVIKLING

I følge Språkrådets retningslinjene 4.3 normerer Språkrådet nyord når språkutviklingen tilsier det. Det vurderes ikke å ha funnet sted en slik språkutvikling som tilsier normering av *hen*.

FREKVENNS

Forslaget og det vedlagte saksdokumentet F3 16/21 hevder å påvise en klart stigende frekvens i bruken av *hen*, og at økningen har skutt fart etter 2019. Flere forhold svekker argumentasjonen:

- Økningen skjer fra svært lavt nivå, og bruken av *hen* er fortsatt lite utbredt etter økningen
- Bruken av *hen*, selv etter påvist økning, er avgrenset til media og lærebøker
- I dagligtale og skriftspråk uten noen kjønnspolitisk intensjon, forekommer ikke *hen*
- All bruk av *hen* synes å ha, uttalt eller ikke uttalt, en kjønnspolitisk begrunnelse
- Kjønnspolitiske reformer er sannsynlig årsak til økt bruk av *hen*

REFORMER

Lov om endring av juridisk kjønn var på høring i 2015 og ble vedtatt med ikrafttredelse i 2016. Loven har den samme binære kjønnsforståelsen som samfunnet og språket tidligere har lagt til grunn, men opphever kriteriene for hva som definerer kjønnskategoriene mann og kvinne. Loven krever ikke normering av *hen* som pronomen, men har bidratt til økt oppmerksomhet om kjønns kategorier og kjønnsidentitet som tema, og har således bidratt til økt anvendelse av *hen* i slike sammenhenger.

I Stortinget ble de to representantforslagene 166 S (2018 – 2019) og 174 S (2018 – 2019) fremmet og behandlet i 2019. De to forslagene samler over 20 enkeltforslag med gjennomgripende omfang og konsekvenser. En rekke av forslagene forutsetter, eller støtter, en regulering og forståelse av kjønn som vil ha behov for *hen* som et eget pronomen: • Forbud mot konverteringsterapi (herunder å stille spørsmål ved om kjønnsidentitet skal definere kjønn) • Innføring av en tredje kjønns kategori • Krav om å regulere helsetjenestens retningslinjer for kjønnsinkongruens • Revisjon av utdanningen for lærere og barnevernspedagoger, samt læreplaner i grunnskolen og videregående skole • Lovregulert krav om at alle skoler og offentlige bygg skal ha kjønnsnøytrale toaletter og garderobes.

<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=76542>

<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=76632>

VG samordnet TV-serien «*Homo-terapi*» med Stortingets behandling av forslagene, høsten 2019. Det er nærliggende å anta at økt bruk av *hen*, i de mediene og basene hvor Språkrådet har søkt, kan forklares med det politiske engasjementet i Stortinget, VG og interessegrupper.

Initiativene har satt kjønnspolitikk på dagsorden, med stor oppmerksomhet og interesse i media og blant interessepolitiske aktører. I alminnelig språkbruk er temaet konstruert, og *hen* anvendes ikke.

KJØNNSNØYTRALT VS KJØNNSOVERSKRIDENDE

I følge det vedlagte saksdokumentet F3 16/21 er det et avgjørende moment i hvilken grad det kan slås fast at *hen* er etablert som kjønnsnøytralt pronomen i norsk. Det er behov for å vite hvor stabilt det har vist seg over tid, om det forekommer i flere forskjellige typer tekster produsert av mange skribenter, og vi vil vite om bruken er økende. Det vises til at Språkrådet helst vil se bort fra tilfeller der *hen* er brukt i metatekst, f.eks. i diskusjoner om selve formen.

Denne høringsuttalelsen argumenterer for at de premissene for normering som Språkrådet selv understreker, ikke er til sted for å normere *hen* som pronomen. Den alt overveiende bruken av *hen* er etter vår vurdering nettopp slike diskusjoner om selve formen som Språkrådet ønsker å se bort fra.

I tekster der *hen* forekommer, uten at det er en slik eksplisitt metaform, synes det likevel å foreligge en intensjon om å fremme en slik endring av samfunnets kjønnsforståelse som ligger til grunn for å lansere *hen* som pronomen i det norske språket. Altså en tilsvarende metatekst, men mer subtilt.

Saksdokumentet påpeker at *hen* har to anvendelser som pronomen i norsk: 1) Som *kjønnsnøytralt* pronomen eller 2) som *kjønnsoverskridende* pronomen. Det noteres at Fagrådets forslag til styret er å vedta at *hen* tas inn i normen i bokmål og nynorsk som *kjønnsnøytralt* pronomen.

Endringsforslaget som er sendt ut på høring legger også dette til grunn. Det er den kjønnsnøytrale anvendelsen av *hen* som foreslås. Konsekvensen vil være den *kjønnsoverskridende* anvendelsen.

FAGTERM

Det kan argumenteres for at økt frekvens i bruken av *hen* har opphav i fagmiljøer innenfor kjønnsforskning. Med referanse til retningslinjene 8.2, er det naturlig å anse *hen* for en termkandidat. Først når og hvis *hen* inngår i allmennspråket kan det fremmes sak om normering som pronomen.

Kilden, www.kjonnsforskning.no, søkeord hen
https://kjonnsforskning.no/nb/search?search_api_views_fulltext=hen

STRAFFELOVEN / DISKRIMINERINGSGRUNNLAG

Med forslaget om en rekke endringer i straffeloven, Prop. 66 L (2019 – 2020) behandlet Stortinget også straffelovens §§ 185 (hatefulle ytringer) og 186 (diskriminering).

Øvrig lovverk inneholder en opplisting av forhold som det ved lovens ordlyd er ulovlig å diskriminere noen på grunnlag av (diskrimineringsgrunnlagene).

Dersom Språkrådet normerer *hen* som pronomen, så vil dette befeste den kjønnsoverskridende betydningen og anvendelsen av ordet som realitet og virkelighet, uavhengig av den verdibaserte, akademiske, faglige og øvrige kontradiksjonen mot den virkelighetsforståelsen som *hen* vil skape.

Språkrådets eventuelle vedtak om å ta *hen* inn i normen i bokmål og nynorsk, selv om det er den kjønnsnøytrale betydningen som er begrunnelse, vil levere bevis i straffesak og diskrimineringssak, mot enhver som avviser å anvende *hen* i ordets reelle og kjønnsoverskridende betydning

Stortingets behandling av Prop. 66 L (2019 – 2020)
<https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=79326>

Diskrimineringsgrunnlag, artikkel SNL
<https://snl.no/diskrimineringsgrunnlag>

GRUNNSKOLEN

Kjønn, identitet, kjønnsuttrykk og seksuell orientering, er i større grad enn tidligere reflektert i læreplaner for grunnskolen. Læreplanen for samfunnsfag har bl.a følgende kompetansemål:

KOMPETANSEMÅL OG VURDERING 2. TRINN:

- *samtale om kjensler, kropp, kjønn og seksualitet og korleis eigne og andre sine grenser kan uttrykkjast og respekterast*
- *beskrive og gi døme på mangfald i Noreg, med vekt på ulike familieformer og folkegrupper, inkludert det samiske urfolket*

KOMPETANSEMÅL OG VURDERING 4. TRINN:

- *samtale om grenser knytte til kropp, kva vald og seksuelle overgrep er, og kvar ein kan få hjelp dersom ein blir utsett for vald og seksuelle overgrep*
- *samtale om identitet, mangfald og fellesskap og reflektere over korleis det kan opplevast ikkje å vere ein del av fellesskapet*

KOMPETANSEMÅL OG VURDERING 7. TRINN:

- *reflektere over variasjonar i identitetar, seksuell orientering og kjønnsuttrykk, og eigne og andre sine grenser knytte til kjensler, kropp, kjønn og seksualitet og drøfte kva ein kan gjere om grenser blir brotne*
- *utforske ulike sider ved mangfald i Noreg og reflektere over menneska sine behov for å vere seg sjølve og for å høyre til i fellesskap*

KOMPETANSEMÅL OG VURDERING 10. TRINN:

- *reflektere over likskapar og ulikskapar i identitetar, levesett og kulturuttrykk og drøfte moglegheiter og utfordringar ved mangfald*
- *reflektere over korleis identitet, sjølvbilete og eigne grenser blir utvikla og utfordra i ulike fellesskap, og presentere forslag til korleis ein kan handtere påverknad og uønskte hendingar*

Det finnes ingen godkjenningsordning for læremidler i skolene. Den enkelte skoleeier, rektor og lærer har betydelig frihet i valg av materiell til undervisningen. Forskrift til opplæringsloven forutsetter i at opplæringen skal være i samsvar med Læreplanverket for Kunnskapsløftet, men ingen fører tilsyn og påser at forskriftens intensjon er ivaretatt. Eksempler fra Aschehougs læreverk, samfunnsfag, 6 trinn:

Kjønnsidentitet er din egen opplevelse av å være jente, gutt eller noe annet. Hvis du identifiserer deg med det juridiske kjønn du fikk da du ble født, er du cisperson.

Hvis du identifiserer deg med et annet kjønn enn det du fikk da du ble født, så er du en transperson. Noen av oss er gutter, noen av oss er jenter, og noen av oss er verken gutter eller jenter.

Å ikke føle seg som gutt eller jente kalles å være ikke-binær. Hvordan kroppen ser ut, og hvilket kjønn man er, trenger ikke alltid å henge sammen. Vi har rett til å uttrykke kjønnsidentiteten vår slik vi selv ønsker.

Aschehoug presenterer elevene for følgende definisjoner:

KJØNSSIDENTITET: *Det kjønnnet man føler inni seg at man er.*

IDENTIFISERE: *Å kjenne seg igjen i eller føle at man er en del av en gruppe*

CISPERSON: *En som har det kjønnnet legene trodde ved fødselen.*

TRANSPERSON: *En som har et annet kjønn enn legene trodde ved fødselen.*

IKKE-BINÆR: *En som verken er mann eller kvinne.*

I følge Folkeregisteret skal fødselsattesten inneholde opplysning om kjønn. Det er ikke kontrollert med fødeavdeling og medisinsk personell hvilke kriterier som anvendes for å gi opplysning om barnets kjønn, men det antas å være lite sannsynlig at kjønn fastsettes på bakgrunn av legene tror.

Skatteetatens informasjon om hvilke opplysninger en fødselsattest skal inneholde
<https://www.skatteetaten.no/person/folkeregister/fodsel-og-navnevalg/fodselsattest/>

Språkrådets eventuelle vedtak om å ta *hen* inn i normen i bokmål og nynorsk, vil legitimere den type kvasikunnskap som i dag har tilgang til elever i grunnskolen.

I dagens situasjon vil normering fremme politiske og ideologiske reformer som søker å regulere, og endog forby, en slik forståelse av kjønn som *hen* avviser.

KJØNNSNØYTRALT SPRÅK / BARNELOVUTVALGET

Det vurderes å foreligge tunge strømninger i samfunnet og kulturen med ambisjon om å etablere et kjønnsnøytralt språk, også på samfunnsområder der kjønn har vært grunnleggende kategorier for språket på det aktuelle området. Utredningen NOU 2020: 14 «*Ny barnelov*» illustrerer dette:

Sitater fra utvalgets rapport:

Utvalgets primære standpunkt er at barnelovens terminologi bør være kjønnsnøytral slik at benevnelsene «mor», «far» og «medmor» ikke benyttes i loven. I tillegg til ønsket om å inkludere alle former for familier er det viktig for utvalget å gå lenger i likestilling mellom heterofile og homofile par som kan bli foreldre etter loven.

Av kapasitetshensyn har utvalget likevel ikke gjennomført den kjønnsnøytrale terminologien fullstendig i lovutkastet, men utvalget har forsøkt å bruke fellesbetegnelser som erstatning for ordene «mor», «far» og «medmor» der det er mulig

NOU 2020: 14, side 18

<https://www.regjeringen.no/contentassets/677d13eae68c463fa5c2cbb2f9b54e82/no/pdfs/nou202020200014000dddpdfs.pdf>

Utvalget har vurdert benevnelser som «fødeforelderen» og «den andre forelderen», men er usikker på hvordan disse vil bli mottatt og fremmer derfor ikke forslag om dette.

NOU 2020: 14, side 120

<https://www.regjeringen.no/contentassets/677d13eae68c463fa5c2cbb2f9b54e82/no/pdfs/nou202020200014000dddpdfs.pdf>

Utvalget ønsker å tilstrebe en lov som i størst mulig grad inkluderer ulike familiekonstellasjoner. Utvalget vurderer at det ikke er nødvendig at bestemmelsen viser til «kvinnen» som føder barnet, men at det heller skal vises til «den» som føder barnet.

Bestemmelsen vil da inkludere de juridiske menn som føder barn. Når det er mulig å endre juridisk kjønn og fortsatt føde barn, ser utvalgets flertall ikke gode grunner for at bestemmelsen skal begrenses ved å kun omtale kvinner

NOU 2020: 14, side 125

<https://www.regjeringen.no/contentassets/677d13eae68c463fa5c2cbb2f9b54e82/no/pdfs/nou202020200014000dddpdfs.pdf>

Sitatene dokumenterer at barnelovutvalgets begrunnelse for de språklige betraktningene, nettopp er å anvende språket til slik *kjønnsoverskridende*, politisk og ideologisk endring, som Språkrådet gir opplysning om at ikke er grunnlag for å gjøre vedtak om å normere, jf sakspapiret F3 16/21.

Barnelovutvalget unnlater å påpeke at ønsket om kjønnsnøytralt språk er i konflikt med lov om endring av juridisk kjønn, som i § 6 regulerer grenser for når det juridiske kjønn legges til grunn:

§ 6. Rettslige konsekvenser av å endre juridisk kjønn

Det juridiske kjønn skal legges til grunn ved anvendelsen av andre lover og forskrifter. Fødselskjønnet skal likevel legges til grunn dersom det er nødvendig for å etablere foreldreskap og foreldreansvar etter barneloven.

En person som endrer sitt juridiske kjønn, beholder rettigheter og plikter som følge av farskap, morskap eller medmorskap. Regler som gjelder om eller for en kvinne som føder barn, gjelder på samme måte for en person som føder barn etter å ha endret juridisk kjønn.

Lov om endring av juridisk kjønn § 6

<https://lovdata.no/lov/2016-06-17-46/§6>

Selv med lov om endring av juridisk kjønn kan ikke menn føde barn, uansett hvilke språklige konstruksjoner som kobles til begrepet «mann», og dermed også pronomenet *han*.

Dersom Språkrådet normerer *hen* som pronomen, så vil dette fremstå som et tiltak for å fremme slik ideologisk og politisk ambisjon som Barnelovutvalget uttrykte i sin utredning.

NORMERING SOM REFORM

Dersom *hen* tas inn i normen i bokmål og nynorsk på bakgrunn av foreliggende saksfremlegg, vil dette bli vurdert som tiltak hvor Språkrådets mandat anvendes for å fremme politisk og ideologisk reform av samfunnet, ved at språket anvendes til å oppheve en forståelse av kjønn basert på objektive og felles kriterier, til å være et anliggende uten andre kriterier enn subjektiv identitet.

Lov om endring av juridisk kjønn § 6 regulerer at det juridiske kjønn skal legges til grunn ved anvendelsen av andre lover og forskrifter. Denne reguleringen formodes å bli videreført ved eventuell innføring av «et tredje kjønn» og eventuelt andre kjønnspolitiske reformer.

Språkrådets eventuelle normering av ord og begreper i ordklasser som ivaretar disse reformenes behov for dekning i språklige funksjoner, vurderes som integrert og nødvendig del av reformene.

HABILITET

Språkrådet er statens forvaltningsorgan i språkspørsmål, jf språkloven § 19. Språkrådet er det underliggende fagorganet for Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD).

Språkloven

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-05-21-42>

I følge media har regjeringen startet utredning av en tredje kjønnskategori selv om dette ikke inngår i regjeringens politiske plattform (Hurdalsplattformen), men er prioritert av statsråden.

Dersom det fremmes lovforslag og vedtas i Stortinget å innføre en kategori for et tredje juridisk kjønn, i tillegg til mann og kvinne, så følger det naturlig av dette at personer som plasserer seg i en slik tredje kjønnskategori vil ha behov for et annet pronomen enn *han* eller *hun*. Normering av *hen* kan derfor oppfattes som tiltak og tilrettelegging for en kommende kategori for et tredje kjønn.

Dersom Språkrådet i dagens situasjon vedtar å ta *hen* inn i normen i bokmål og nynorsk som kjønnsnøytralt pronomen, vil det være grunn til å stille spørsmål ved fagrådets faglige og objektive integritet. Vedtaket vil bli vurdert som politisk og ideologisk begrunnet, uten at de forutsetningene som språkloven, vedtektene for Språkrådet og retningslinjene for normering krever, er til stede.

Forvaltningsloven bestemmelser om habilitet omfatter personlige tjenestepersoner. Denne høringskommentaren hevder ikke at noen saksbehandler hos Språkrådet er inhabil av slike grunner som angis i § 6. Det er uklart hvilke retningslinjer som gjelder for eventuell organinhabilitet.

Det kan gi tvil om Språkrådets habilitet som organ dersom det i nåværende situasjon vedtas å ta *hen* inn i normen for bokmål, og nynorsk, slik saksfremlegget som er sendt på høring foreslår.

Med bakgrunn i disse kommentarene mener Verdialliansen at det ikke er grunnlag for å ta hen inn i normen for bokmål, og nynorsk som kjønnsnøytralt pronomen.

Med vennlig hilsen

VERDIALLIANSEN

Jan Harsem, daglig leder / for styret

VERDIALLIANSEN

[Nettverk for menneskerettigheter og kristne verdier](https://www.verdialliansen.no)

ORG.NR.: 913 714 547

POST: Postboks 23 • 1371 Asker • Norge

WEB: www.verdialliansen.no / FACEBOOK: <https://www.facebook.com/verdialliansen>

EPOST: post@verdialliansen.no / TLF.: 95 77 11 99